

**ХЕМИЈСКО-ПРЕХРАМБЕНА СРЕДЊА ШКОЛА – ЧОКА
VEGYÉSZETI-ÉLELMISZERIPARI KÖZÉPISKOLA – CSÓKA**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
од школске 2025/26 до 2028/29 године**

**План усвојен дана 04.02.2026. године
Деловодни број: 23/2026**

Председник Школског одбора

Агнеш Николић

Чока, фебруар, 2026. године

САДРЖАЈ

УВОД	4
1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	4
1.1. Циљеви средњег образовања и васпитања	6
1.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања	6
1.3. Кључне компетенције за целоживотно учење	8
1.4. Опште међупредметне компетенције	9
2. НАЗИВ ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА	9
2.1. Назив, врста и трајање свих програма образовања	9
2.2. Полазне основе за израду Школског програма	10
2.3. Организација и начин полагања матурског и завршног испита	13
2.3.1. Матурски испит се састоји из заједничког и посебног дела	13
2.3.2. Садржај Завршног испита за образовни профил:	15
3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА	18
3.1. Хемијски лаборант – стари програм	18
3.2. Хемијски лаборант	25
3.3. Техничар за заштиту животне средине	31
3.4. Фризер	39
3.5. Пекар, месар	49
3.5.1. Пекар, месар општи образовни предмети	49
3.5.2. Пекар стручни предмети	50
3.5.3. Месар стручни предмети	58
3.6. Оператер у прехранбеној индустрији	66
4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ	78
4.1. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа у образовно-васпитном раду	78
4.1.1. Кључне компетенције за целоживотно учење су:	80
4.1.2. Опште међупредметне компетенције за крај средњег образовања и васпитања су:	81
4.1.3. Стандарди су посебно дефинисани за следеће предмете:	81
4.2. Начин остваривања прописаних планова и програма наставне и учења	81
5. ОСТАЛИ ПРОГРАМИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА	83
5.1. Програм додатне, допунске и припремне наставе	83
5.2. Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација и тимски рад, самоиницијатива и предузетнички дух	86
5.3. Програм културних активности школе	86
5.4. Програм слободних активности ученика	87

5.5. Програм каријерног вођења и саветовања	87
5.6. Програм заштите животне средине.....	88
5.7. Програм за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања са програмом превенције и интервенције значење појмова	89
5.7.1. Облици насиља и злостављања	90
5.7.2. Насиље и злостављање може имати следеће форме:	91
5.7.3. Превенција насиља, злостављања и занемаривања.....	92
5.7.4. Права, обавезе и одговорности свих у школи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања	94
5.7.5. Задачи у области превенције:	94
5.7.6. Заштита запослених	96
5.7.7. Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима.....	96
5.7.8. Квалификација	100
5.7.9. Кораци и поступци при интервенцији.....	100
5.8. Програм школског спорта.....	103
5.9. Програм сарадње са локалном самоуправом.....	103
5.10. Програм сарадње са породицом.....	104
5.11. Програм екскурзија	105
5.11.1. Циљеви екскурзије	105
5.11.2. Задачи екскурзије	105
5.11.3. Садржај екскурзије	105
5.11.4. План и програм екскурзије	105
5.11.5. Извођење екскурзије	106
5.11.6. Припрема и извођење екскурзије.....	106
5.12. Програм безбедности и здравља на раду	106
5.13. Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке	107
5.14. Ученички парламент.....	108
5.14.1. Користи за ученике	108
5.14.2. Користи за школу и наставнике.....	109
5.14.3. Користи за родитеље	109
5.14.4. Користи за локалну заједницу	109
5.15. Програм одељењских заједница ученика	109
5.16. Програм рада одељењског старешине.....	110
5.17. Програм развоја међупредметних компетенција.....	111
5.18. Програм међународне сарадње.....	113
5.19. Програм војне обуке.....	113
5.20. Програм здравственог васпитања	114

УВОД

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно-васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика.

При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност стручне школе и средине у којој школа делује. Наиме, Хемијско-прехранбена средња школа је пратила потребе привреде али и новине које је уводило Министарство просвете РС и у складу са тим уводила одговарајућа занимања. Према томе, полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице, а све у циљу остваривања тенденције оптималног развоја и аутономије школе.

Школски програм доноси се на основу планова и програма наставе и учења, односно програма одређених облика стручног усавршавања.

Школски програм је израдио СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА у саставу: Јудит Мадарас (координатор тима); Јожеф Бата; Мелинда Берта и Антал Моноки.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са послодавцима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља/других законских заступника и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља/других законских заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Такође представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

Циљеви образовања и васпитања, па и остваривања Школског програма су:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;

- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање позитивних људских вредности;
- 13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

1.1. Циљеви средњег образовања и васпитања

Средње образовање и васпитање остварује се у складу са циљевима који су дефинисани законом којим се уређују основе система образовања и васпитања, а нарочито:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

1.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања

Исходи образовања и васпитања су јасни искази о томе шта се од ученика очекује да зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања. Исходи образовања и васпитања су основа за планирање, праћење и вредновање образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да:

- 1) изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми;
- 2) прикупља, анализира, организује и критички процењује информације;
- 3) користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик у зависности од културног наслеђа и средине, потреба и интересовања;
- 4) ефикасно и критички користи научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 5) ради ефикасно са другима као члан тима, групе, организације и заједнице;
- 6) зна како да учи;
- 7) уме да разликује чињенице од интерпретација;

- 8) примењује математичко мишљење и знање у циљу решавања низа проблема у свакодневним ситуацијама;
- 9) поуздано, критички и одговорно према себи и другима користи дигиталне технологије;
- 10) одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима;
- 11) ефикасно и конструктивно учествује у свим облицима радног и друштвеног живота, поштује људска права и слободе, комуницира асертивно и ненасилно посебно у растућој разноликости друштава и решавању сукоба;
- 12) покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха;
- 13) остварује идеје, планира и управља пројектима ради постизања циљева који доприносе личној афирмацији и развоју, друштвеној или привредној активности;
- 14) схвата свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разуме да нису изоловани;
- 15) има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај креативног изражавања идеја, искустава и осећања путем различитих медија, укључујући музику, књижевност, извођачке и визуелне уметности.

Остваривање исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања и васпитања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања обухватају:

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то:

- 1) стандарди постигнућа ученика;
- 2) стандарди квалитета рада установе;
- 3) стандарди квалитета уџбеника;
- 4) стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника;
- 5) стандарди компетенција директора.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул. Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по нивоима, циклусима и врстама образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима, односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, као и ученицима са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја.

1.3. Кључне компетенције за целоживотно учење

Кључне компетенције представљају скуп интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за лично испуњење и развој, укључивање у друштвени живот и запошљавање.

Кључне компетенције за целоживотно учење су:

- 1) комуникација на матерњем језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми;
- 2) комуникација на страном језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми укључујући вештине посредовања сумаирањем, тумачењем, превођењем, парафразирањем и на друге начине, као и интеркултурално разумевање;
- 3) математичке, научне и технолошке компетенције: основно нумеричко резоновање, разумевање света природе, способност примене знања и технологије за људске потребе (медицина, транспорт, комуникације и др.);
- 4) дигитална компетенција: самопоуздано и критичко коришћење информационих и комуникационих технологија за рад, одмор и комуникацију;
- 5) учење учења: способност да се ефективно управља сопственим учењем: планирање, управљање временом и информацијама, способност да се превазиђу препреке како би се успешно учило, коришћење претходних знања и вештина, примена знања и вештина у различитим ситуацијама, индивидуално и/или у групи;
- 6) друштвене и грађанске компетенције: способност да се ефикасно и конструктивно учествује у друштвеном и радном животу и да се ангажују у активном и демократском учешћу, посебно у све разноврснијим заједницама;
- 7) осећај за иницијативу и предузетништво: способност да се идеје претворе у акцију кроз креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима;
- 8) културолошка освешћеност и изражавање: способност да се схвати значај креативних идеја, искустава и емоција у различитим медијима – музика, књижевност, плес, ликовна уметност и друго.

Компетенције осим оквира традиционалних школских предмета, обухватају и ангажују школска знања на припреми ученика да буду конкурентни и функционални у садашњем и будућем образовном и професионалном простору и да компетентно и активно остварују своје грађанске улоге.

1.4. Опште међупредметне компетенције

Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Опште међупредметне компетенције за крај средњег образовања и васпитања у Републици Србији, су:

- 1) компетенција за целоживотно учење;
- 2) комуникација;
- 3) рад са подацима и информацијама;
- 4) дигитална компетенција;
- 5) решавање проблема;
- 6) сарадња;
- 7) одговорно учешће у демократском друштву;
- 8) одговоран однос према здрављу;
- 9) одговоран однос према околини;
- 10) естетичка компетенција;
- 11) предузимљивост и предузетничка компетенција.

2. НАЗИВ ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА

2.1. Назив, врста и трајање свих програма образовања

Школским програмом Хемијско-прехранбене средње школе обухваћени су програми образовања за редовне ученике, преквалификацију, доквалификацију.

Наставни планови и програми остварује се на СРПСКОМ И НА МАЂАРСКОМ ЈЕЗИКУ

1. У оквиру подручја рада - **Хемија, неметали и графичарство**, школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

- Хемијски лаборант - 4 године
- Техничар за индустријску фармацеутску технологију - 4 године
- Техничар за заштиту животне средине - 4 године

2. У оквиру подручја рада - **Производња и прерада хране**, школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

- Оператер у прехранбеној индустрији - 3 године
- Пекар - 3 године
- Месар - 3 године

3. У подручја рада - **Личне услуге**, школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

- Фризер - 3 године

2.2. Полазне основе за израду Школског програма

Референтни материјал за израду и доношење Школског програма јесу:

1. Закон о основама система образовања и васпитања васпитања ("Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 27/18 – др. закон, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25),

2. Закон о средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС", бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон, 6/20, 52/21, 129/21, 129/21 – др. закон, 92/23, 19/25)

3. Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама ("Службени гласник СРС - Просветни гласник", бр.6/90 и "Службени гласник РС – Посветни гласник" 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10 – испр., 11/13, 14/13, 5/14, 3/15, 11/16, 13/18, "Службени гласник РС" 30/19 – др. правилник, "Службени гласник РС – Просветни гласник", 15/19, 15/20)

4. Правилник о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 6/12,1/13,10/16,11/16,13/18,10/22,7/23,10/23,10/24)

5. Правилник о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали, графичарство ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 11/14,12/15,11/16,13/18,10/22,7/23,10/24)

6. Правилник о наставном плану и програму стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 6/12,2/13,3/14,5/14,10/16,5/17,2/20,11/20, 16/21,14/23,10/23,10/24)

7. Правилник о наставном плану и програму стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали, графичарство ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 11/14,12/15,3/18,4/19)

8. Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 9/18,7/22,10/23,10/24,7/25,10/22,7/23)

9. Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Хемија, неметали и графичарство ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 14/18, 7/19,12/20,1/21,9/21,9/23,14/23,10/24,7/25)

10. Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 9/18,3/21, 10/21,7/22,10/23,14/23,10/24,5/25,7/25)
11. Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали и графичарство ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 14/18,7/19, 9/19,12/20,1/21,9/21,2/22,3/23,9/23,5/24,10/24,5/25,7/25)
12. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", 1/93, 1/94, 1/96, 2/01, 5/02, 10/06, 5/11,6/12,5/13,11/13,14/13,9/18,7/22)
13. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у стручној школи у трогодишњем и четворогодишњем трајању у подручју рада Хемија, неметали и графичарство ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", 11/93,1/94,6/95,8/96,7/02,10/05,11/08, 8/09,10/13,11/13,14/13,12/15, 1/21,4/23,7/25)
14. Личне услуге-правилници
- Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада остало-личне услуге ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС" бр. 14/19,11/21,8/24)
  - Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада остало-личне услуге ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС" бр. 14/19, 11/21,2/22,3/23,5/24,8/24)
15. Правилник о врсти стручне спреме наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама ("Просветни гласник РС", бр. 5/91,1/92, 21/93,7/96,7/98,3/99,6/01,3/03,8/03,11/04,5/05,6/05,2/07,4/07,11/08,5/11,8/11,9/13,6/14,5/15,5/15,16/15,21/15) - основни
16. Правилник степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Просветни гласник РС", бр. 5/15,10/16,2/17,13/18,2/20,14/20,1/21)
17. Правилник о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у стручним школама у подручју рада Хемија, неметали и графичарство ("Просветни гласник РС",бр. 21/15, 11/16, 2/17,13/18,18/18,7/19,1/21,4/22)

18. Правилник степену и врсти образовања наставника из општеобразовних предмета, стручних сарадника и васпитача у стручним школама ("Просветни гласник РС", бр. 8/15, 11/16,13/16-1,13/16-2,2/17-1,2/17-2,13/18,7/19,2/20,14/20,15/20,21/20)
19. Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним школама у подручју рада Хемија, неметали и графичарство ("Просветни гласник РС", бр.16/15,14/18, 7/19,2/20,14/20,1/21,3/22,14/23,2/25,9/25)
20. Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање наставних планова и програма образовања и васпитања за стручне предмете за образовне профиле у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручним школама у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране ("Просветни гласник РС", бр. 16/15,10/16,13/18)
21. Правилник о педагошкој норми свих облика образовно-васпитног рада наставника и стручних сарадника у средњој школи ("Просветни гласник РС", бр. 1/92,23/97,2/00,15/19)
22. Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 5/12,6/21)
23. Правилник о календару образовно-васпитног рада средњих школа за школску 2025-2026 год. ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 6/25,7/25)
24. Правилници о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање и верска настава
25. Правилник о вредновању квалитета рада установа ("Просветни гласник РС", бр. 10/19)
26. Правилник о стандардима квалитета рада установе ("Службени гласник РС - Просветни гласник РС", бр. 14/18,1/24)
27. Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања, наставника, васпитача и стручних сарадника ("Службени гласник РС", бр. 81/17, 48/18,109/21)
28. Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, бр. 22/05, 51/08, 88/15, 105/15,48/16,9/22)
29. Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС", бр. 46/19,104/20,11/24)
30. Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета или трећег лица у установи образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 22/16)

31. Правилник о реализацији практичне наставе и професионалне праксе ("Службени гласник РС", бр. 112/20)
32. Правилник о посебном програму образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 85/21)
33. Општа педагошко-дидактичка упутства за стручне школе
34. Упутства Министарства просвете
35. Статут Школе и друга општа акт

2.3. Организација и начин полагања матурског и завршног испита

2.3.1. Матурски испит се састоји из заједничког и посебног дела.

Заједнички део испита полаже ученик из:
Српског језика и књижевности или из **Мађарског језика и књижевности**.

Посебан део матурског испита састоји се из:

- израде практичног рада,
- усмене провере знања,
- испита из једног изборног предмета.

Садржај практичног рада за образовни профил:

Хемијски лаборант утврђује се из следећих области:

- Инструментална анализа,
- Хемијска технологија,
- Испитивање у технолошкој производњи.

Садржај практичног рада односно његови задаци, дефинишу се из садржаја програма стручних предмета из области:

- Аналитичка хемија,
- Инструментална анализа,
- Хемијска технологија,
- Електроаналитичке методе.

Садржај практичног рада за образовни профил:

Техничар за индустријску фармацеутску технологију утврђује се из следећих области:

- Технологија фармацеутских производа,
- Аутоматска контрола процеса,
- Контрола квалитета сировина и производа.

Садржај стручно-теоријских знања за образовни профил:

Техничар за заштиту животне средине утврђује се из следећих области:

- Загађивање и заштита тла
- Загађивање вода и прерада отпадних вода
- Прерада и одлагање чврстог отпада

Изборни предмети за образовне профиле:

Хемијски лаборант су:

- Математика,
- Општа и неорганска хемија,
- Органска хемија,
- Физичка хемија,
- Машине, апарати и операције,
- Инструментална анализа,
- Електроаналитичке методе,
- Хемијска технологија,
- Испитивања у технолошкој производњи,
- Аутоматска обрада података.

Изборни предмети за образовни профил:

Техничар за индустријску фармацеутску технологију су:

- Математика,
- Општа и неорганска хемија,
- Органска хемија,
- Физичка хемија,
- Машине, апарати и операције,
- Сировине за фармацеутске производе,
- Биохемија,
- Микробиологија,
- Технологија фармацеутских производа,
- Аутоматска контрола процеса,
- Контрола сировина и производа.

Изборни предмети за образовни профил:

Техничар за заштиту животне средине су:

- Загађивање и заштита тла
- Загађивање вода и прерада отпадних вода
- Прерада и одлагање чврстог отпада

2.3.2. Садржај Завршног испита за образовни профил:

Фризер:

- Завршни испит се ради из Практичне наставе.

Завршни испит редован ученик полаже у јунском, августовском испитном року, а ванредан ученик и у септембарском и јануарском испитном року.

Редован ученик који је са позитивним успехом завршио трећи разред трогодишњег образовања – у јуну, полаже завршни испит у јунском или августовском испитном року.

Редован ученик који је положио поправни испит у јунском испитном року, полаже завршни испит у августовском испитном року.

Редован ученик који је положио поправни испит у августовском испитном року, полаже завршни испит у истом року.

Завршни испит у јунском испитном року ученик полаже према календару школе утврђеном програмом рада за текућу школску годину.

Матурски и завршни испит у августовском испитном року ученик полаже у времену од 21. до 31. августа текуће године.

Време полагања матурског и завршног испита у јануарском и другим испитним роковима утврђује школа програмом рада за текућу школску годину.

Наставничко веће школе на предлог стручних актива утврђује списак испитних питања за изборне предмете.

Испитна питања и списак области за израду практичног рада са предлогом стручне литературе објављују се најкасније до 01. марта текуће године на огласној табли школе или се ученици обавештавају на други погодан начин.

Ученик се опредељује за област из које ће радити практични рад и за један изборни предмет најкасније до 01. маја текуће године.

Ванредни ученик се опредељује за област односно изборни предмет најкасније 30 дана пре дана утврђеног за полагање матурског односно завршног испита.

Ученик се пријављује за полагање матурског односно завршног испита у року од 24 часа од пријема сведочанства о завршеном четвртог разреда у четворогодишњем односно трећем разреда у трогодишњем образовању.

Ванредни ученик се пријављује за полагање матурског односно завршног испита најкасније 30 дана пре дана утврђеног за почетак полагања матурског односно завршног испита.

Ученик подноси изјаву о избору области из које ће радити практични рад одељењској старешини, а за изборни предмет изјаву подноси предметном наставнику до 01. маја текуће године.

Одељењски старешина односно предметни наставник доставља податке стручним активима ради утврђивања тема за практични рад и формирања испитних комисија.

У пријави наводи: област из које ће радити практични рад, изборни предмет за усмени испит.

Уз пријаву ученик прилаже сведочанство првог, другог, трећег разреда у трогодишњем образовању – и четвртог разреда у четворогодишњем образовању – или други докуменат који замењује сведочанство и извод из матичне књиге рођених.

Матурски односно завршни испит организују и спроводе Испитни одбор и Испитна комисија.

Испитни одбор чине председници испитних комисија и директор школе.
Директор школе је по правилу председник испитног одбора.
Испитни одбор се формира за једну школску годину.

Испитни одбор обавља следеће послове:

1. утврђује план и распоред полагања матурског и завршног испита,
2. утврђује списак ученика са подацима који полажу матурски односно завршни испит,
3. одобрава накнадно полагање испита или дела испита ученику који је из оправданих разлога био спречен да приступи матурском, завршном испиту, односно делу испита у редовном испитном року,
4. утврђује регуларност матурског односно завршног испита,
5. врши избор тема за писмени задатак из српског и мађарског језика и књижевности,
6. утврђује општи успех ученика на матурском односно завршном испиту.

Матурски и завршни испит спроводе испитне комисије и то:

1. за српски језик и књижевност,
2. за мађарски језик и књижевност,
3. за израду практичног рада и одбрану практичног рада,
4. за изборне предмете.

Испитне комисије именује директор школе.

Испитна комисија има три члана од којих су председник и испитивач стручњаци за предмет односно област, а трећи члан је по могућности разредни старешина или је члан разредног већа који води записник на испиту.

Испитна комисија саставља испитне листиће, изводи испит и утврђује оцену. Записник са спроведеног испита комисија доставља секретару школе истог дана када је испит обављен.

Српски језик и књижевност односно Мађарски језик и књижевност полаже се писмено.

Писмени рад траје до 180 минута. Ученик за писмени рад бира једну од четири понуђене теме.

Оцену из Српског језика и књижевности као и Мађарског језика и књижевности утврђује комисија на основу резултата писменог испита.

Испитна комисија утврђује број и садржај задатака за практични рад на основу броја пријављених ученика за поједине области.

Сваки задатак за практични рад садржи: назив теме односно радног задатка. Ученик извлачи радни задатак пред испитном комисијом.

Практичан рад за завршни испит траје 4 школска часа.

На усмену одбрану радног задатка излази ученик који је добио позитивну оцену из практичног рада.

Усмена одбрана практичног рада траје најдуже 30 минута. Усменом одбраном ученик даје потребно објашњење о начину рада, методама којима се служио при изради рада, резултатима до којих је дошао, чиме се потврђује степен овладаности практичних и теоријских знања из области за коју је радио шрактични рад.

Оцена из практичног рада и усмене одбране представља резултат укупног сагледавања оспособљености ученика за послове занимања обухваћених образовним профилом.

Усмени испит из изборног предмета изводи се пред комисијом, извлачењем листића са три питања. Одговор ученика на усменом испиту траје 15 минута, а време за припрему ученика ради давања одговора је 15 минута.

Ученик у току израде практичног рада може користити дозвољена средства која су предвиђена радним задатком.

Ученик може бити удаљен са испита уколико напусти просторију у којој се обавља испит без одобрења председника комисије, ако својим понашањем омета другог ученика, ремети радну дисциплину или користи недозвољена средства у току испита.

Ученик удаљен са матурског односно завршног испита или ученик који је самовољно напустио полагање матурског односно завршног испита може полагати испит у наредном испитном року.

Ученик се оцењује из појединих предмета, практичног рада и усмене одбране практичног рада, појединачном бројчаном оценом.

Општи успех ученика на матурском испиту исказује се јединственом оценом која представља средњу аритметичку вредност оцена добијених из појединих предмета и практичног рада са усменом одбраном.

Оцену из изборног предмета, практичног рада и усмене одбране утврђује испитна комисија на основу предлога испитивача.

Оцена се уноси у записник који комисија доставља испитном одбору.

Општи успех ученика на матурском испиту утврђује испитни одбор на основу појединачних оцена утврђених од стране испитне комисије.

Уколико је ученик незадовољан појединачном оценом, може изразити жалбу у писменој форми са образложењем у року од 24 сата Испитном одбору. Испитни одбор разматра жалбу и даје писмени одговор у року од 48 сати.

Ученик је положио матурски односно завршни испит ако је добио позитивну оцену из свих делова испита.

Ученик који није положио практични рад и један испит или није положио предмет упућује се да полаже матурски односно завршни испит у целини.

Негативном оценом биће оцењен ученик који из неоправданих разлога прекине израду практичног рада, напусти испит или се докаже да је користио недозвољена средства.

На матурском односно завршном испиту школа води следећу евиденцију:

- записник испитне комисије о току полагања испита и утврђеним оценама за сваког ученика,
- записник испитног одбора којим се потврђује регуларност испита,
- књига матурских испита са општим успехом за сваког ученика,
- књига завршних испита са општим успехом за сваког ученика.

По завршеном испиту ученику се издаје диплома.

У матичну књигу ученика уносе се подаци о постигнутом успеху по предметима и постигнутом општем успеху као и подаци о пријему дипломе са потписом ученика.

3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

3.1. Хемијски лаборант – стари програм

Образовни профили у четворогодишњем образовању: ХЕМИЈСКО – ТЕХНОЛОШКИ ТЕХНИЧАР, ХЕМИЈСКИ ЛАБОРАНТ

I. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ А. Општеобразовни предмети	I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО				
	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.
	нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.		
	Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1. а. СРПСКИ ЈЕЗИК И НЊИЖЕВНОСТ	3		105			3		105			3		105			3		96			12		411		
б. _____ ЈЕЗИК И НЊИЖЕВНОСТ*																									
2. СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК*	2					2					2					2					8				
3. СТРАНИ ЈЕЗИК	2		70			2		70			2		70			2		64			8		274		
4. СОЦИОЛОГИЈА											2		70								2		70		
5. ФИЛОЗОФИЈА																2		64			2		64		
6. ИСТОРИЈА	2		70			2		70													4		140		
7. МУЗИЧКА УМЕТНОСТ	1		35																		1		35		
8. ЛИКОВНА КУЛТУРА						1		35													1		35		
9. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	2		70			2		70			2		70			2		64			8		274		
10. ОДБРАНА И ЗАШТИТА											1		35		30	1		32		30	2		67		60
11. МАТЕМАТИКА	4		140			4		140			4		140			4		128			16		548		
12. РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА	2		70		60																2		70		60
13. ГЕОГРАФИЈА	2		70																		2		70		
14. ФИЗИКА	2		70			2		70													4		140		
15. ХЕМИЈА **																									
16. БИОЛОГИЈА	2		70																		2		70		
17. УСТАВ И ПРАВА ГРАЂАНА																1		32			1		32		
УКУПНО А:	22		770		60	16		560			14		490		30	15		480		30	67		2300		120

НАПОМЕНА: *) За ученине који наставу слушају на једном од језина народа и народности (албански, мађарски, румунски, бугарски, турски, русински, словачки).

Члан 5. Закона о средњој школи

** Припада групи стручних предмета

Образовни профил: ХЕМИЈСКО – ТЕХНОЛОШКИ ТЕХНИЧАР

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, вежбе, практична настава)	I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО							
	разр. час. наст.				наст. у блоку год.	разр. час. наст.				наст. у блоку год.	разр. час. наст.				наст. у блоку год.	разр. час. наст.				наст. у блоку год.	разр. час. наст.				наст. у блоку год.			
	нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.					
	Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	
1. ОПШТА И НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА	4	4	140	140	30																			4	4	140	140	30
2. ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ	2		70																					2		70		
3. МАШИНСКИ ЕЛЕМЕНТИ						2		70																2		70		
4. АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА						3	3	105	105	60														3	3	105	105	60
5. ОРГАНСКА ХЕМИЈА						3	3	105	105	30														3	3	105	105	30
6. ЕЛЕКТРОТЕХНИКА											2		70											2		70		
7. ФИЗИЧНА ХЕМИЈА											3	2	105	70		2	2	64	64					5	4	169	134	
8. МАШИНЕ АПАРАТИ И ОПЕРАЦИЈЕ											2	2	70	70		2	2	64	64					4	4	134	134	
9. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈСКА ТЕХНОЛОГИЈА											3	4	105	140	60									3	4	105	140	60
10. ОРГАНСКА ХЕМИЈСКА ТЕХНОЛОГИЈА																3	4	96	128	60				3	4	96	128	60
11. АУТОМАТСКА КОНТРОЛА ПРОЦЕСА																2		64						2		64		
12. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОИЗВОДЊЕ						2		70																2		70		

Образовни профил: ХЕМИЈСКИ ЛАБОРАНТ

(Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ) (теорија, вежбе, практична настава)	I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО				
	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.	разр. час. наст.				наст. у блону год.
	нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.			нед.		год.		
	Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1. ОПШТА И НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА	4	4	140	140	30																4	4	140	140	30
2. ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ И МАШИНСКИ ЕЛЕМЕНТИ	2		70																		2		70		
3. АНАЛИТИЧКА ХЕМИЈА						3	5	105		60											3	5	105	175	60
4. ОРГАНСКА ХЕМИЈА						3	3	105	105	30											3	3	105	105	30
5. ЕЛЕКТРОТЕХНИКА											2		70								2		70		
6. ФИЗИЧНА ХЕМИЈА											3	2	105	70		2	2	64	64		5	4	169	134	
7. МАШИНЕ, АПАРАТИ И ОПЕРАЦИЈЕ С АУТОМАТИКОМ											3	2	105	70							3	2	105	70	
8. ИНСТРУМЕНТАЛНА АНАЛИЗА											2	4	70	140	60						2	4	70	140	60
9. ХЕМИЈСКА ТЕХНОЛОГИЈА																3		96			3		96		
10. ИСПИТИВАЊЕ У ТЕХНОЛОШКОЈ ПРОИЗВОДЊИ																2	4	64	128	30	2	4	64	128	30
11. ЕЛЕКТРОАНАЛИТИЧКЕ МЕТОДЕ																2	2	64	64	30	2	2	64	64	30
12. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОИЗВОДЊЕ						2		70													2		70		
13.																									
14.																									
15.																									
16.																									
17.																									
18.																									
19.																									
УКУПНО Б:	6	4	210	140	30	8	8	280	280	90	10	8	350	280	60	9	8	288	256	60	33	28	1128	956	240
УКУПНО Б:	10		350		30	16		560		90	18		630		60	17		544		60	61		2084		240
УКУПНО А+Б:	28	4	980	140	90	24	8	840	280	90	24	8	840	280	90	24	8	768	256	90	100	28	3428	956	360
УКУПНО А + Б	32		1120		90	32		1120		90	32		1120		90	32		1024		90	128		4384		360
УКУПНО ЧАСОВА	32		1210			32		1210			32		1210			32		1114			128		4744		

II ОСТАЛИ ОБАВЕЗНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД	УКУПНО
		годишње	годишње	годишње	годишње	
1.	ПРАКСА И ПРАКТИЧНИ РАД	ПРЕМА ЗАХТЕВИМА ПОДРУЧЈА РАДА				
2.	ДОДАТНИ РАД	до 60 часова	до 60 часова	до 60 часова	до 60 часова	до 240 часова
3.	ДРУШТВЕНО-КОРИСНИ РАД*	2 радна дана	2 радна дана	2 радна дана	2 радна дана	8 радних дана
4.	ПРИПРЕМНИ И ДОПУНСКИ РАД*	до 60 часова	до 60 часова	до 60 часова	до 60 часова	до 240 часова

Напомена: *Ано се у току године унане потреба за њим

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА

1. Распоред радних недеља у тону школне године
а) За трогодишње образовање

Разред	Разредно часовна настава	Настава у блону			Обавезне и фан. ван-наставне актив.	Укупно радних недеља	Остали радни дани
		Рачунарство и информатика	Одбрана и заштита	Стручни предмети			
I разред	35 недеља	2 недеље	—	1 недеља	1 недеља	39	
II разред	35 недеља	—	1 недеља	2 недеље	1 недеља	39	
III разред	32 недеље	—	1 недеља	2 недеље	1-2 недеље	39	2-3 недеље завршни испит

б) За четворогодишње образовање

Разред	Разредно-часовна настава	Настава у блону			Обавезне и фан. ван-наставне актив.	Укупно радних недеља	Остали радни дани
		Рачунарство и информатина	Одбрана и заштита	Стручни предмети			
I разред	35 недеља	2 недеље	-	1 недеља	1 недеља	39	
II разред	35 недеља	-	-	3 недеље	1 недеља	39	
III разред	35 недеља	-	1 недеља	2 недеље	1 недеља	39	
IV разред	32 недеље	-	1 недеља	2 недеље	1-2 недеље	39	2-3 недеље матурсни испит

НАПОМЕНА: Садржаје програма општеобразовних предмета који су утврђени према минималном заједничком плану и објављени у „Службеном гласнику РС – Просветном гласнику“, бр. 6/90 и 4/91, школа остварује према наставним плановима за образовне профиле у трогодишњем образовању и четворогодишњем образовању који су утврђени за подручје рада хемија, неметали и грађевинарство, група хемија, под група хемичари.

*Прилог 1 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали и графичарство, смер – ХЕМИЈКСИ ЛАБОРАНТ – стари програм

3.2. Хемијски лаборант

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
За образовни профил ХЕМИЈСКИ ЛАБОРАНТ

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО							
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње							
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ			
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	18	2		630	70			11			385				10			350				12			372				1737	70			1807							
1 Српски језик и књижевност	3			105				3			105				3			105				3			93				408				408							
2 _____језик и књижевност*	3			105				3			105				3			105				3			93				408				408							
1.1 Српски као нематерњи језик*	2			70				2			70				2			70				2			62				272				272							
3 Страни језик	2			70				2			70				2			70				2			62				272				272							
4 Физичко и здравствено васпитање	2			70				2			70				2			70				2			62				272				272							
5 Математика	3			105				3			105				3			105				3			93				408				408							
6 Рачунарство и информатика		2			70																									70			70							
7 Историја	2			70																									70				70							
8 Ликовна култура								1			35																		35				35							
9 Географија	2			70																									70				70							
10 Физика	2			70																									70				70							
11 Биологија	2			70																									70				70							
12 Социологија са правима грађана																						2			62				62				62							
A2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	1			35				1			35				3			105				3			93				268				268							
1 Грађанско васпитање / Верска настава	1			35				1			35				1			35				1			31				136				136							
2 Изборни предмети по програму образовног профила**															2			70				2			62				132				132							
Укупно A1+A2	19	2		665	70			12			420				13			455				15			465				2005	70			2075							
Укупно	21			735					12				420					13				455					15				465					2075				

Напомена:* За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

**Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1	Изабрана поглавља математике			2	2
2	Екологија и заштита животне средине*			2	2
3	Историја (одабране теме)*			2	2
4	Музичка култура*			2	2
5	Логика са етиком*			2	2

* Ученик бира изборни предмет једном у току школовања (у трећем или четвртном разреду)

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	70	70	62	272
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1–2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

* Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	35	35	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	Предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Рачунарство и информатика	70			15	НЕ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
За образовни профил **ХЕМИЈСКИ ЛАБОРАНТ**

	I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО						
	недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње						
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ		
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	5	6		175	210		60	9	11		315	385		60	6	13		210	455		60	7	10		217	310		90	917	1360		270	2547		
1 Општа и неорганска хемија	4	4		140	140		60																								140	140		60	340
2 Технике рада у лабораторији	1	2		35	70			1	2		35	70																			70	140			210
3 Аналитичка хемија								3	4		105	140		30																	105	140		30	275
4 Органска хемија								3	3		105	105		30																	105	105		30	240
5 Микробиологија								2	2		70	70																			70	70			140
6 Дигитална обрада података																2			70													70			70
7 Физичка хемија															2	3		70	105												70	105			175
8 Инструментална анализа															2	4		70	140		30										70	140		30	240
9 Хемијско - технолошка испитивања															2	4		70	140		30	2	3		62	93		60	132	233		90	455		
10 Технолошке операције																						3	2		93	62			93	62			155		
11 Електроаналитичке методе																						2	3		62	93		30	62	93		30	185		
12 Предузетништво																							2			62				62			62		
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ															2			70				2			62						132				132
2 Изборни предмети по програму образовног профила**															2			70				2			62						132				132
Укупно Б1+Б2	5	6		175	210		60	9	11		315	385		60	8	13		280	455		60	9	10		279	310		90	1049	1360		270	2679		
Укупно	11			445				20			760				19			725				17			617				2547						
															(**21)			(**795)				(**19)			(**679)				(**2679)						

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу и практичне облике наставе

**Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Стручни програми					
1	Биохемија			2	
2	Извори загађења животне средине			2	
3	Одрживи развој*			2	2
4	Основи квалитета				2
5	Вештачка интелигенција				2

* Ученик бира једном у току школовања (у трећем или четвртном разреду)

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	70	70	62	272
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1–2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

* Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	35	35	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Општа и неорганска хемија	140		60	15	ДА
	Технике рада у лабораторији	70			15	ДА
II	Технике рада у лабораторији	70			15	ДА
	Аналитичка хемија	140		30	15	ДА
	Органска хемија	105		30	15	ДА
	Микробиологија	70			15	ДА
III	Дигитална обрада података	70			15	НЕ
	Физичка хемија	105			15	ДА
	Инструментална анализа	140		30	15	ДА
	Хемијско-технолошка испитивања	140		30	15	ДА
IV	Хемијско-технолошка испитивања	93		60	15	ДА
	Технолошке операције	62			15	ДА
	Електроаналитичке методе	93		30	15	ДА
	Предузетништво	62			15	НЕ

*Прилог 2 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали и графичарство, смер – ХЕМИЈКСИ ЛАБОРАНТ

3.3. Техничар за заштиту животне средине

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: ТЕХНИЧАР ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

	I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО			
	недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		годишње			
						в		в												
A1 : ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	17	2	595	70		10		340		10		330		12		360		1625	70	1695
Српски језик и књижевност			105			3		102		3		99		3		90		396		396
1.1 језик и књижевност*			105			3		102		3		99		3		90		396		396
2 Српски као нематерњи језик*			70			2		68		2		66		2		60		264		264
3 Страни језик	2		70			2		68		2		66		2		60		264		264
4 Физичко васпитање	2		70			2		68		2		66		2		60		264		264
5 Математика			105			3		102		3		99		3		90		396		396
6 Рачунарство и информатика		2		70														70		70
7 Историја	2		70															70		70
8 Географија	2		70															70		70
9 Биологија	2		70															70		70
9 Ликовна култура	1		35															35		35
Социологија са правима грађана															60		60		60	
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	1		35					102		3		99		3		90		326		326
Грађанско васпитање / Верска настава			35					34				33		1				132		132
2 Изборни програми према програму образовног профила**																				
Укупно А1 + Б	18	2	630	70				374 (442)				363 (429)		13		390		1757 (1951“)	70	1827
Укупно	20						374		11 (13“)		363 (429“)		13 (15“)		390 (450“)		1827 (2021“)			

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма 'Г;теорија, В-вежбе, Б-блок настава

Б: Листа изборних програма према програму образовног профила

	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни програми					
1.	Музичка култура*		2	2	
2.	Израчунавања у хемији		2	2	
3.	Изабрана поглавља математике*			2	2
4.	Историја (одабране теме)*		2	2	
5.	Логика са етиком*			2	2

*Ученик бира програм једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни пред.мети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	68	66	60	264
Додатни рад	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	дозо	до 30	дозо	дозо	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИ И ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности — ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада или у наставним плановима гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	33	
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2		4	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	Предмет/модул	годишњи фонд часова		број ученика у групи
		В	Б	
I	Рачунарство и информатика	70		15

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Техничар за заштиту животне средине*

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО				Σ
	недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње				
	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б					
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	6	6		210	210		60	11	6		374	204		90	10	9		330	297		120	8	9		240	270		120	1154	981		390	2525				
1 Општа и неорганска хемија	4	4		140	140		60																					140	140		60	340					
2 Техничко цртање са машинским елементима		2			70																								70			70					
3 Физика	2			70																								70				70					
4 Органска хемија								2	2		68	68		30													68	68		30	166						
5 Аналитичка хемија								2	2		68	68															68	68			136						
6 Извори загађења животне средине								2			68			60													68			60	128						
7 Електротехника								2			68																68				68						
8 Технолошке операције								3	2		102	68			2	2		66	66		30									168	134		30	332			
9 Хемијска технологија															2			66	66											66				66			
10 Физичка хемија															2	2		66	66		30									66	66		30	162			
11 Микробиологија															2	2		66	66		30									66	66		30	162			
12 Инструменталне методе анализе															2	3		66	99		30									66	99		30	195			
13 Загађивање и заштита тла																							2	1		60	30		30	60	30		30	120			
14 Прерада и одлагање чврстог отпада																							2	1		60	30		30	60	30		30	120			
15 Примена рачунара у обради података																								2			60				60				60		
16 Загађивање и заштита ваздуха																							2	1		60	30		30	60	30		30	120			
17 Загађивање вода и прерада отпадних вода																							2	2		60	60		30	60	60		30	150			
18 Предузетништво																								2			60				60				60		
B2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								2			68				2			66				2			60				194				194				
2 Изборни програм према програму образовног профила								2			68				2			66				2			60				194				194				
Укупно A2+B2	6	6		210	210		60	11	6		374	204		90	10	9		330	297		120	8	9		240	270		120	1154	981		390	2619				
Укупно A2+B2	12				480				17 (19*)				668 (736*)				19 (21*)				747 (813*)				17 (19*)				630 (690*)				2525 (2719*)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних програма према програму образовног профила

Рб	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Безбедност и здравље на раду		2		
2.	Одрживи развој		2		
3.	Биохемија			2	
4.	Примена рачунара у технолошким процесима			2	
5.	Опасан отпад				2
6.	Основи квалитета				2

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	68	66	60	264
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	33	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе за реализацију у школском систему

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до	Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Општа и неорганска хемија	140		60	15	да
	Техничко цртање са машинским елементима	70			15	*
II	Органска хемија	68		30	15	да
	Аналитичка хемија	68			15	да
	Извори загађења животне средине			60	15	*
	Технолошке операције	68			15	да
III	Технолошке операције	66		30	15	да
	Физичка хемија	66		30	15	да
	Микробиологија	66		30	15	да
	Инструменталне методе анализе	99		30	15	да
IV	Загађивање и заштита тла	30		30	15	да
	Прерада и одлагање чврстог отпада	30		30	15	да
	Примена рачунара у обради података	60			15	*
	Загађивање и заштита ваздуха	30		30	15	да
	Загађивање вода и прерада отпадних вода	60		30	15	да
Предузетништво	60			15	*	

Наставна средства за стручне предмете

(На основу Норматива из Сл. Гласник РС.- Просветни гласник бр. 16/2015, 14/2018, 7/2019, 2/2020, 14/2020, 1/2021, 3/2022 и 14/2023)

- Општа и неорганска хемија 100%
- Техничко цртање са машинским елементима 100%
- Органска хемија 100%
- Аналитичка хемија 86%
- Извори загађења животне средине 100%
- Електротехника 100%
- Технолошке операције 100%
- Хемијска технологија 100%
- Физичка хемија 92%
- Микробиологија 84%
- Инструменталне методе анализе 100%
- Загађивање и заштита тла 50%
- Прерада и одлагање чврстог отпада 100%
- Примена рачунара у обради података 100%
- Загађивање и заштита ваздуха 84%
- Загађивање вода и прерада отпадних вода 100%
- Предузетништво 100%

За недостајућа наставна средства школа ће у сарадњи са локалном самоуправом и конкурисањем на пројектима покренути поступак набавке за недостајућа средства. На основу сагледавања имајућих и недостајућих наставних средстава, сматрамо да школа има солидну материјалну основу за квалитативно извођење наставе. Недостајућа наставна средства само минимално угрожавају процес наставе.

*Прилог 3 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Хемија, неметали и графичарство, смер – ТЕХНИЧАР ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

3.4. Фризер

План наставе и учења – ФРИЗЕР

	I РАЗРЕД												II РАЗРЕД												III РАЗРЕД												УКУПНО				
	недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње																
	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ												
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	14	2			490	70			11				385				6				180				1055	70			1125												
1. Српски језик и књижевност	3				105				2				70				2				60				235				235												
1.1. _____ језик и књижевност*	3				105				2				70				2				60				235				235												
2. Српски као нематерњи језик*	2				70				2				70				2				60				200				200												
3. Страни језик	2				70				2				70				1				30				170				170												
4. Физичко васпитање	2				70				2				70				2				60				200				200												
5. Математика	2				70				2				70				1				30				170				170												
6. Рачунарство и информатика		2				70																				70			70												
7. Историја	2					70																			70				70												
8. Хемија	2					70																			70				70												
9. Екологија и заштита животне средине	1					35																			35				35												
10. Ликовна култура									1				35												35				35												
11. Географија									1				35												35				35												
12. Социологија са правима грађана									1				35												35				35												
A2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	1				35				2				70				2				60				165				165												
1. Грађанско васпитање/Верска настава	1				35				1				35				1				30				100				100												
2. Изборни програм према програму образовног профила**									1				35				1				30				65				65												
Укупно A1 + A2	15	2			525	70			12				420				7				210				1155	70			1225 (1290**)												
									(13**)				(455**)				(8**)				(240**)				(1220**)																
Укупно	17				595				12 (**13)				420(455**)				7 (8**)				210 (240**)				1225 (1290**)																

Напомена: *За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине.

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма.

235 + 140 + 200 + 170 + 210 + 140				
A2: Листа изборних програма				
Р.Б.	Листа изборних програма	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни програми				
1.	Музичка култура		1	1
2.	Историја (одабране теме)		1	1
3.	Изабрани спорт			1

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	70	60	200
Додатна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Други страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције, техничке, хуманитарне, спортивно-рекреативне и друге активности)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15–30 часова годишње		

* Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са одређењима ученика, наставу из предмета који су утврђени планом наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, или у плановима наставе и учења гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи – до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	70			15

План наставе и учења за образовни профил: ФРИЗЕР

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње				
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ			
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	5	2	8	175	70	280	60	6		12	210		420	60	5	2	16	150	60	480	120	535	130	1180	240	2085			
1. Познавање препарата	3			105				2			70												175				175		
2. Основе анатомије и физиологије	2			70																			70				70		
3. Хигијена															2			60				60				60			
4. Прва помоћ		2		70																			70				70		
5. Психологија комуникације								2			70												70				70		
6. Основе дерматологије															2			60				60				60			
7. Естетско обликовање фризура								2			70				1			30				100				100			
8. Практична настава са технологијом рада			8			280	60			12			420	60			16			480	120			1180	240	1420			
9. Предузетништво																2			60				60			60			
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								1			35				1			60				65				65			
1. Изборни предмети**								1			35				1			30				65				65			
Укупно A2+Б	5	2	8	175	140	280	60	(7**)		12	(280**)		420	60	(6**)	2	16	(210**)	60	480	120	(595**)		1180	240	(2150**)			
Укупно	15			655				18(19**)			690(725**)				23 (245*)			810 (840**)					2085 (2150**)						

Напомена** Ученик бира програм са листе општеобразовних или стручних изборних програма

Б. Листа изборних програма према програму образовног профила

Р.б.	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Ревизијалне фризури*		1	1
2.	Такмичарске фризури*		1	1

Напомена: * Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	68	68	62	192
Додатни настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунски настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*				
Друштвено-корисни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

- * Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по про

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	34	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

НОРМАТИВ

О БЛИЖИМ УСЛОВИМА У ПОГЛЕДУ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА И ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ФРИЗЕР

1. УЧИОНИЦЕ ОПШТЕ НАМЕНЕ

За наведени образовни профил предвиђене учионице за реализацију програмских садржаја општеобразовних предмета:

Рб	Назив	Јед. мере	Количина
1.	Сто за ученика	ком.	1 по ученику у групи
2.	Столица за ученика	ком.	1 по ученику у групи
3.	Сто за наставника	ком.	1
4.	Столица за наставника	ком.	1
5.	Ормар	ком.	1
6.	Табла	ком.	1
7.	Застори за прозоре	ком.	1 по прозору
8.	Корпа за отпатке	ком.	1
9.	Чивилук за одлагање одеће	ком.	1

2. СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УЧИОНИЦЕ – КАБИНЕТИ

У специјализованим учионицама остварује се настава једног или више стручних предмета.

Број специјализованих учионица условљен је предвиђеним бројем стручних предмета, који се изводе у учионици, бројем ученика за овај образовни профил као и просторним могућностима школе.

СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ УЧИОНИЦЕ ЗА ПРЕДМЕТЕ:

- Познавање препарата
- Основе анатомије и физиологије

- Хигијена
- Прва помоћ
- Психологија комуникације
- Основе дерматологије
- Естетско обликовање фризура
- Практична настава са технологијом рада
- Предузетништво

2.1. Опрема кабинета

РБ	Назив	Јед. мере	Количина
1.	Сто за ученика	ком.	1 по ученику у групи
2.	Столица за ученика	ком.	1 по ученику у групи
3.	Сто за наставника	ком.	1
4.	Рачунар	ком.	1
5.	Видеопроектор	ком.	1
6.	Слике, фотографије, цртежи		
7.	Помоћна полица	ком.	2
8.	Столица за наставника	ком.	1
9.	Ормар	ком.	1
10.	Табла	ком.	1
11.	Застори за прозоре	ком.	1 по прозору
12.	Изложбени пано	ком.	2–5 m
13.	Корпа за отпатке	ком.	1
14.	Чивилук за одлагање одеће	ком.	1

3. ПОМОЋНА НАСТАВНА ПРОСТОРИЈА – КАБИНЕТ ЗА НАСТАВНИКЕ

Према потреби и могућностима, у зависности од величине школе, треба обезбедити једну или више помоћних наставних просторија. Користе се за стручне разговоре и договоре наставника, припрему задатака, консултације и индивидуални рад са ученицима.

3.1. Опрема кабинета

РБ	Назив	Јед. мере	Количина
1.	Сто за 6–12 особа	ком.	1
2.	Столица	ком.	10–15
3.	Ормар са преградама за одлагање ученичких радова	ком.	1
4.	Рачунар	ком.	3
5.	Слике, фотографије, цртежи		
6.	Табла	ком.	1
7.	Завесе	ком.	за све прозоре
8.	Корпа за отпатке	ком.	1
9.	Чивилук за одлагање одеће	ком.	1

Напомена: Омогућити приступ интернету

4. БЛОК ПРОСТОРИЈА ЗА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ

За потребе образовних профила у подручју личних услуга овај блок чине: специјализоване учионице – кабинети за остваривање теоријског дела предмета, салони за остваривање практичне наставе за овај профил, кабинет за наставнике, просторија за складштење материјала и гардероба за ученике.

4.1. Опрема специјализоване учионице – кабинета за теоријску наставу

У погледу простора и опреме примењује се Норматив заједнички за све специјализоване учионице – кабинете у овом подручју рада

4.2. Опрема

4.2.1. Заједничка опрема за све салоне

РБ	Врста и назив наставног средства	Јед. мере	Кол.	Напомена
1.	Радни сто за наставника	ком.	1	

2.	Рачунар	ком.	1	
3.	Табела са паномом за качење детаља и шема	ком.	2	
4.	Плакати и упутства (заштита на раду, прва помоћ)	ком.	1	
5.	Ормар за одлагање прибора	ком.	1	За салон
6.	Приручна апотека за прву помоћ			

5. НАСТАВНА СРЕДСТВА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ

5.1. ЗАЈЕДНИЧКА НАСТАВНА СРЕДСТВА

РБ	Врста и назив наставног средства	Јед. мере	Кол.	Напомена
1.	Рачунар	ком.	1	За кабинет и учионицу
2.	Видео пројектор са пројекционим платном	ком.	1	
	Одобрену збирку задатака	ком.	1	
	Литература различитих аутора	ком.	1	
	Нормативи	ком.	1	
	Стандарди	ком.	1	
	Обрасци	ком.	1	
	Речници	ком.	1	
	Енциклопедије	ком.	1	
	Образовни софтверски пакети	ком.	1	
	Наставни филмови	ком.	1	

5.2. ПОСЕБНА НАСТАВНА СРЕДСТВА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ

Предмет: ПОЗНАВАЊЕ ПРЕПАРАТА

Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
Каталози козметичких сировина	ком.	1	За кабинет
Цртеж грађе коже	ком.	1	
Изглед и грађа длаке – слике	комплет	1	
Стручна литература	Према потреби		
Узорци козметичких препарата	комплет	1	
Каталози козметичких препарата	ком.	1	За кабинет
Модел длаке	ком.	1	
Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		

Предмет: ОСНОВЕ АНАТОМИЈЕ И ФИЗИОЛОГИЈЕ

РБ	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Анатомски атлас	ком.	1	За кабинет
	Слика свих врста ткива	ком.	1	За кабинет
	Слика коштане сржи	ком.	1	За кабинет
	Слика крвних елемената	ком.	1	За кабинет
	Слике крвних група	ком.	1	За кабинет
	Слика срца	ком.	1	За кабинет
	Слика срчаних зализака	ком.	1	За кабинет
	Слика малог и великог крвотока	ком.	1	За кабинет
	Слика спроводног система срца	ком.	1	За кабинет
	Слика крвних судова, артерија, аорте	ком.	1	За кабинет
	Слика крвних судова артерије главе, руке и ноге	ком.	1	За кабинет
	Слика плућа и плућне марамице	ком.	1	За кабинет
	Слика дисајних путева	ком.	1	За кабинет
	Слика усне дупље и ждрела	ком.	1	За кабинет
	Слика жучних путева и жучне кесе	ком.	1	За кабинет
	Слика пресека бубрега	ком.	1	За кабинет
	Слика грађе нефрона	ком.	1	За кабинет
	Слика уринарног тракта	ком.	1	За кабинет
	Слика гениталних органа жене	ком.	1	За кабинет

	Слика гениталних органа мушкарца	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића главе и врата	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића леђа – површинских и дубинских	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића грудног коша	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића трбушног зида	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића руке	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића ноге	ком.	1	За кабинет
	Слика мишића карлице	ком.	1	За кабинет
	Слика мозданих живаца	ком.	1	За кабинет
	Слика кичмене и продужене моздине	ком.	1	За кабинет
	Слика периферних живаца	ком.	1	За кабинет
2.	Комплетни костур	ком.	1	За кабинет
3.	Појединачне кости	ком.	1	За кабинет
4.	Мулаж зглоба	ком.	1	За кабинет
	Мулаж главе, торакса и абдомена	ком.	1	За кабинет
	Мулаж срца	ком.	1	За кабинет
	Мулаж срчаних залезака	ком.	1	За кабинет
	Мулаж горњих дисајних путева	ком.	1	За кабинет
	Мулаж доњих дисајних путева	ком.	1	За кабинет
	Мулаж плућа	ком.	1	За кабинет
	Мулаж усне дупље и ждрела	ком.	1	За кабинет
	Мулаж желуца	ком.	1	За кабинет
	Мулаж танког и дебелог црева	ком.	1	За кабинет
	Мулаж јетре	ком.	1	За кабинет
	Мулаж панкреаса и слезине	ком.	1	За кабинет
	Мулаж бубрега и надбубрега	ком.	1	За кабинет
	Мулаж гениталних органа жене	ком.	1	За кабинет
	Мулаж гениталних органа мушкарца	ком.	1	За кабинет
	Мулаж тироидне и паратироидне жлезде	ком.	1	За кабинет
	Мулаж мозга	ком.	1	За кабинет
	Мулаж пресека мозга	ком.	1	За кабинет
5.	Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		

Предмет: ХИГИЈЕНА

РБ	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Збирка парова, брошура, плаката и других здравствено-наступних материјала	комплет	1	За кабинет
2.	Порекло хране – слике	ком.	1	За кабинет
	Витамини у исхрани – слике	ком.	1	
	Хигијенски водни објекти – слике	ком.	1	
	Структура зуба – слике	ком.	1	
	Натаљитет, морбититет, морталитет – слике	ком.	1	
	Пресек коже – слике	ком.	1	
	Лична заштитна средства и њихова примена – слике	ком.	1	
3.	Фотолограф с апликацијама	комплет	1	За кабинет
4.	Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
5.	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		За кабинет

Предмет: ПРВА ПОМОЋ

РБ	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Опекотине – слике	комплет	1	За кабинет
	Смрзотине – слике	комплет	1	За кабинет
	Повреде и преломи – слике	комплет	1	За кабинет
	Вештачко дисање – слике	комплет	1	За кабинет
	Крварење – слике	комплет	1	За кабинет
2.	Лутка „Амбу-фантом“	ком.	1	За кабинет

3.	Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		
4.	Тебе	ком.	2	За кабинет
	Крамерови шине разних величина	ком.	6	За кабинет
	Томасова удлага	ком.	1	За кабинет
	Дигтриковау длага	ком.	1	
	Разна приручна средства (летвице, шперплоче, картон и др.)	комплет	3	За кабинет
	Торбица за прву помоћ	комплет	3	За кабинет
	Маказе	ком.	2	За кабинет
	Завојне повеске разних величина	ком.	20	За кабинет
	Троугласте мараме	ком.	20	
	Први завој	ком.	10	
	Газе, туфери, вата, папирна вата, обични завоји и др.	комплет	5	За кабинет
	Носила	ком.	1	За кабинет
	Непромочиво платно	ком.	1	За кабинет

Предмет: ПСИХОЛОГИЈА КОМУНИКАЦИЈЕ

Р.б.	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Слика чула (анатомска)	ком.	1	За кабинет
	Слике коре великог мозга са локализацијом психичких функција	ком.	1	
	Слика спектра боја	ком.	1	
	Слика фацијалног израза основних емоција	ком.	1	
	Кривуља заборављана – слика	ком.	1	
	Графички приказ односа фигуре и позадине	ком.	1	
	Шематски приказ конфликата и фрустрација	ком.	1	
2.	Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		
3.	Штоперница	ком.	1	За кабинет
4.	Тест опшних способности – вербални и невербални	комплет	1	За индивидуалну и групну намену
	Тестови личности	комплет	1	
	Тест спретности руку и прстију БТИ, И и II	комплет	1	
5.	Уџбеници опште психологије	комплет	1	За кабинет
	Психолошки речник	ком.	1	
	Часовиси и билтени из области психологије	наслов	више	
	Стручна литература	наслов	више	

Предмет: ОСНОВЕ ДЕРМАТОЛОГИЈЕ

РБ	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Атлас кожних болести	ком.	1	За кабинет
2.	Цртеж грађе коже	комплет	1	
3.	Изглед и хистолошка грађа длаке – слике	комплет	1	За кабинет
	Слика нокта и грађе	комплет	1	
	Слике ефлоресценција у равни коже	комплет	1	
	Слике ефлоресценција изнад равни коже	комплет	1	
	Слике ефлоресценција испод равни коже	комплет	1	
	Слике себореје и себоричног дерматитиса	комплет	1	
	Слике акни вулгарис и розацеае	комплет	1	За кабинет
	Слике различитих врста алопеција	збирка	1	

	Слике ноктију (конгениталне аномалије, дистрофична обољења, гљивична обољења, деколорације)	збирка	1	
	Слике уртикарије и екема	збирка	1	
	Слике вирусних инфекција коже	збирка	1	
	Слике бактеријских инфекција коже	збирка	1	
	Слике гљивичних обољења коже	збирка	1	
	Слике невуса	збирка	1	
	Слике проширених вена потколеница	збирка	1	
4.	Слике, цртежи, филмови коже оштећене и промене високом., ниском. температуром, зрачењем и хемијским материјама	ком.	1	За кабинет
	Наставни филмови из области предмета			
	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета			
	Микроскоп	По потреби		
	Љупа			

Предмет: ЕСТЕТИКА СТРУКЕ

РБ	Назив	Јед. мере	Количина	Напомена
1.	Зборник историјских фризура	ком.	1	За кабинет
2.	Слике савремених, модних фризура	збирка	1	
3.	Наставни филмови из области предмета	Према потреби		За кабинет
	Доступни дигитални мултимедијални садржаји из области предмета	Према потреби		

Предмет: ПРЕДУЗЕТНИШТВО

РБ	Врста и назив наставног средства	Јед. мере	Кол.	Напомена
Шеме, графици и слике				
1.	Организациона шема привредног субјекта	ком.	1	
1.	Маркетинг микс	ком.	1	
2.	Од пословне идеје до реализације	ком.	1	
Документација, образци				
2.	Документација Агенције за привредне регистре – за оснивање			
3.	Образац бизнис плана			
ДВД, филмови				
4.	Наставни филмови	ком.	1	

Предмет: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

Кабинет (или радионица у радној организацији фризерске делатности) за практичну наставу са технологијом рада.

Простор

Захтеви простора и опште опреме идентични су са захтевима за кабинете садржаним у Нормативу заједничког простора, опреме и наставних средстава за све струке и образовне профиле и степена стручне спреме.

РБ	Назив	Јед. мере	Количина
1.	Радни сто са огледалом и фиоком. за смештај прибора	ком.	1 по радном месту
2.	Столица за радно место	ком.	1 по радном месту
3.	Радна столица са наслонем за главу	ком.	1 по радном месту
4.	Радна столица за малу децу	ком.	1
5.	Електро прикључци са уземљењем	ком.	1 по радном месту
6.	Умиваоник са батеријом и тушем	ком.	3
7.	Шампонера за прање косе са столицом	ком.	2

8.	Хауба за сушење косе са столицом	ком.	4
9.	Бојлер 80 литара	ком.	2
10.	Столица за пријем	ком.	4
11.	Корпа за прање рубље	ком.	1
12.	Покретни сталак за прибор	ком.	2
13.	Ормар за чување прибора и потрошног материјала	ком.	1
14.	Стерилизатор	ком.	1
15.	Вагица за мерење боје	ком.	1
16.	Рачунар	ком.	1
17.	Мала школска табла	ком.	1
18.	Пројектор	ком.	1

ПОСЕБНА НАСТАВНА СРЕДСТВА

1.	Намотачи за водену ондулацију	ком.	200
	Дрвени намотачи за хладно трајну ондулацију	ком.	200
	Пластични намотачи за хладнотрајну ондулацију	ком.	100
2.	Пешкири за прање косе и бријање	ком.	50
	Пешкири за бојење косе	ком.	50
3.	Капе за трајну ондулацију	ком.	5
	Капе за шатирање косе	ком.	10
4.	Четка пајанице	ком.	5
5.	Ручно огледало	ком.	5
6.	Пластични огртачи за хладну трајну ондулацију	ком.	10
	Пластични огртачи за бојење косе	ком.	10
	Огртачи за чешљање	ком.	10
7.	Мензуре	ком.	5
8.	Фен – апарат за сушење косе	ком.	1 по радном месту
9.	Дифузер за сушење косе	ком.	5
10.	Преса за косу	ком.	2
	Преса за косу са умцима	ком.	2
11.	Фигаро за увијање косе	ком.	2
12.	Главе са косом	ком.	1 по радном месту
13.	Машина за шишање	ком.	2
	Шишач	ком.	2
	Електрична машиница за шишање косе	ком.	2
	Бријач	ком.	1 по радном месту
14.	Ефилир маказе	ком.	2
	Маказе	ком.	2
15.	Заштитник за лак	ком.	1
	Заштитник за ухо	пар	2
16.	Чешаљ за рашчешљавање	ком.	1 по радном месту
	Чешаљ са шницом	ком.	
	Четка за рашчешљавање	ком.	
	Четкица за бојење косе	ком.	
	Четкица за бријање	ком.	
17.	Мрежица за косу	ком.	3
18.	Пумница за воду	ком.	1 по радном месту
19.	Пластичне посуде за боју, сапун и воду	ком.	10
20.	Дуплекс четка за фенирање	ком.	1 по радном месту
21.	Четке за фенирање разне величине	комплет од 10 четки	1 по радном месту
22.	ПВЦ рукавице	кутија	2
23.	Фолија за нијансирање	кутија	3
24.	Папирићи за мини-вал	кутија	2

25.	Укоснице	кутија	5
26.	Умци за пунђе	ком.	10
27.	Штипаљке за фенирање пластичне	ком.	30
28.	Металне шестике	кутија	3
29.	Капа за хладну трајну ондулацију	ком.	5
	Капа силиконска за шатирање косе	ком.	5
	Пластични огртач за хладну трајну	ком.	5
30.	Пластични огртач за бојење косе	ком.	5
31.	Огртач за шишање	ком.	1 по радном месту
32.	Мензура	ком.	5
33.	Лутка за шишање	ком.	5
34.	Ручно огледало	ком.	3
35.	Прибор за надоградњу косе (пиштољ, лемилица, кљешта, клипсе)	ком.	1
36.	Надоградња косе кератином	ком.	1
37.	Стручни часописи	ком.	1
38.	Нијансер за боје	ком.	1

НАПОМЕНА: Школа обезбеђује потрошни материјал за остваривање оперативних задатака – припрема практичне наставе.

АНАЛИЗА ПОПУЊЕНОСТИ НАСТАВНИМ СРЕДСТВИМА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ ИЗ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА

Учионице опште намене у целини (100%) су опремљени према нормативу.

Специјализоване учионице – кабинети за предмете:

- Познавање препарата	100%
- Основе анатомије и физиологије	100%
- Хигијена	100%
- Прва помоћ	100%
- Психологија комуникације	100%
- Основе дерматологије	100%
- Естетика струке	100%
- Предузетништво	100%
- Практична настава	100%

*Прилог 4 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Личне услуге, смер – ФРИЗЕР

3.5. Пекар, месар

3.5.1. Пекар, месар општи образовни предмети

Недељни и годишњи фонд часова општеобразовних предмета за образовне профиле пекар и месар

		I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				укупно													
		недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		годишње													
		Т	V	PN	В	Т	V	PN	В	Т	V	PN	В	Т	V	PN	В	Σ									
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		11	2	0	385	70	0	0	8	0	0	272	0	0	0	9	0	0	270	0	0	0	927	70	0	0	997
1.	Српски језик и књижевност	3			105				2			68				2			60				233				233
1.1.	Мађарски језик и књижевност																										
2.	Српски језик као нематерњи језик																										
3.	Страни језик II	2			70				2			68				1			30				168				168
4.	Физичко васпитање	2			70				2			68				2			60				198				198
5.	Математика	2			70				2			68				1			30				168				168
6.	Историја	2			70																		70				70
7.	Рачунарство и информатика		2		70																		70				70
8.	Географија															1			30				30				30
9.	Екологија и заштита животне средине															1			30				30				30
10.	Устав и права грађана															1			30				30				30
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА		1	0	0	35	0	0	0	1	0	0	34	0	0	0	1	0	0	30	0	0	0	99	0	0	0	99
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			35				1			34				1			30				99				99
Укупно: A1+A2		12	2	0	420	70	0	0	9	0	0	306	0	0	0	10	0	0	300	0	0	0	1026	70	0	0	1096
Укупно		14		490				9		306				10		300				1096							
Укупно: A1+A2+B1+B2		32		1180				32		1178				32		1080				3438							

3.5.2. Пекар стручни предмети

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

за образовни профил Пекар*

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње					недељно				годишње				недељно				годишње				годишње				
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ			
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	10	8		350	280		60	8	2	12	272	68	408	90	6	3	12	180	90	360	120	802	438	768	270	2278			
11 Физика	2			70																		70				70			
12 Хемија	2			70																		70				70			
13 Исхрана људи	1			35																		35				35			
14 Операције и мерења у пекарству	2	2		70	70																	70	70			140			
15 Технологија пекарства	3			105				4			136				4			120				361				361			
16 Производња пекарских производа		6			210		60			12			408	90			12			360	120		210	768	270	1248			
17 Здравствена безбедност хране								2	2		68	68										68	68			136			
18 Објекти и опрема у пекарству								2			68											68				68			
19 Тржиште и промет пекарских производа															2	1		60	30			60	30			90			
20 Предузетништво																2			60				60			60			
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								1			34				1			30				64				64			
1 Изборни програми према програму образовног профила*								1			34				1			30				64				64			
Укупно А1+Б	10	8		350	280		60	8 (** 9)	2	12	272 (** 306)	68	408	90	6 (* 7)	3	12	180 (** 210)	90	360	120	802 (** 866)	438	768	270	2278 (** 2342)			
Укупно	18			690				22 (** 23)				838 (** 872)				21 (**22)				750 (**780)				2278 (** 2342)					

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Пекар
када се реализује по дуалном моделу*

	I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
	недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Т	В	УКР	Б	Т	В	УКР	Б	Σ
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	10	8		350	280		60	8	2	12	272	68	408	90	6	3	12	180	90	360	120	802	438	768	270	2278
11 Физика	2			70																		70				70
12 Хемија	2			70																		70				70
13 Исхрана људи	1			35																		35				35
14 Операције и мерења у пекарству	2	2		70	70																	70	70			140
15 Технологија пекарства	3			105				4			136				4			120				361				361
16 Производња пекарских производа		6			210		60			12			408	90			12			360	120		210	768	270	1248
17 Здравствена безбедност хране								2	2		68	68										68	68			136
18 Објекти и опрема у пекарству								2			68											68				68
19 Тржиште и промет пекарских производа															2	1		60	30			60	30			90
20 Прдузетништво																2			60				60			60
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ								1			34				1			30				64				64
1 Изборни програми према програму образовног профила**								1			34				1			30				64				64
Укупно А1+Б	10	8		350	280		60	8 (** 9)	2	12	272 (** 306)	68	408	90	6 (* 7)	3	12	180 (** 210)	90	360	120	802 (** 866)	438	768	270	2278 (** 2342)
Укупно		18			690			22 (** 23)			838 (** 872)				21 (**22)			750 (**780)				2278 (** 2342)				

Напомена: * Дуални модел подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, учење кроз рад код послодавца, вежбе, практичну наставу и учење кроз рад у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних програма

Б. Листа изборних програма према програму образовног профила*

Рб.	Стручни изборни програми	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1	Аграрни туризам		1	1
2	Основе угоститељства		1	1
3	Припрема топлих посластица		1	1
4	Уметнички обликовано тесто		1	1
5	Производња традиционалних врста хлеба		1	1
6	Задругарство		1	1

*Ученик бира изборни програм једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	68	60	198
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1-2 часа недељно		
Факултативни предмети/програми*	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

*Поред обавезних предмета и изборних програма школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета/програма који су утврђени плановима наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, као и плановима наставе и учења за гимназије, а који су утврђени школским програмом.

**Факултативни облици васпитно-образовног рада обавезни су за ученике који се за њих одреде.

Остваривање плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	35	34	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе - ¹Уколико се програм реализује у „школском систему“

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			**број ученика у групи -до	***Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	практична настава	*настава у блоку		
I	Операције и мерења у пекарству	70			15	ДА
	Производња пекарских производа	210		60	10	ДА
II	Производња пекарских производа		408	90	10	ДА
	Здравствена безбедност хране	68			15	ДА
III	Производња пекарских производа		360	120	10	ДА
	Тржиште и промет пекарских производа	30			15	/
	Предузетништво	60			15	/

*Настава у блоку се реализује у школској радионици (кабинету) у реалним радним условима или у погонима код једног или више послодаваца у реалним радним условима

**За реализацију програма вежби, практичне наставе и наставе у блоку одељење се дели у групе.

***Часове вежби, практичне наставе и наставе у блоку реализује предметни наставник а **помоћни наставник обавља послове припреме за извођење часова вежби**. Под непосредним руководством наставника демонстрира радни задатак, **пружа помоћ при раду са ученицима** на часовима вежби (у школској радионици, кабинету и лабораторији) за обављање одређених послова и радних задатака. Планира и **требује** потребне материјале и средства за рад на часу. Обавља радне задатке за које ученици нису компетентни.

Подела одељења у групе ²Уколико се програм реализује у складу са Законом о дуалном образовању

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			**број ученика у групи -до	***Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	Учење кроз рад	*настава у блоку		
I	Операције и мерења у пекарству	70			15	ДА
	Производња пекарских производа	210		60	10/*6	ДА
II	Производња пекарских производа		408	90	6	/
	Здравствена безбедност хране	68			15	ДА
III	Производња пекарских производа		360	120	6	/
	Тржиште и промет пекарских производа	30			15	/
	Предузетништво	60			15	/

*Настава у блоку се реализује у погонима код једног или више послодаваца, као **учење кроз рад**.

**²Уколико се програм реализује по дуалном моделу

*** Часови вежби се организују у школским радионицама и за њих се ангажују помоћни наставници

Норматив специфичног простора, опреме и наставних средстава**Прехрамбена технологија**

Норматив школског простора и опреме је идентичан нормативу за овај предмет који је дат код образовног профила: месар.

Наставна средства**Дијапозитиви или графофолије**

1. Шематски приказ фаринографа	ком.	1
2. Шема екстензографа	"	1
3. Шема амилографа	"	1
4. Шематски приказ складишта за брашно	"	3
5. Шема силоса за помоћне сировине	"	1
6. Фотографија инсеката штеточине брашна	"	4
7. Шеме транспортера брашна	"	3
8. Фотографије типова брашна	"	5
9. Шема инструмената за мерење температуре и влажности у складишту	"	1
10. Фотографије разних врста сита	"	4
11. Шема уређаја за припрему помоћних сировина	"	1
12. Технолошка шема производње хлеба	"	1
13. Технолошка шема производње пецива	"	1
14. Шема разних врста месилица теста	ком.	1
15. Шема уређаја за делање теста	"	1
16. Шема уређаја за обликовање теста	"	2
17. Шема ферментационе коморе	"	1
18. Шеме интермедијалне коморе	"	1
19. Шема разних типова пећи за печење хлеба	"	1
20. Шема линије за печење хлеба и пецива	"	2
Збирка		
21. Фотографија најчешћих мана хлеба	зб.	1
22. Узорци пшеничног брашна разних типова	"	1
23. Узорци врста гриза и прекрупa	"	1

24. Узорци осталих врста брашна	"	1
25. Узорци сувог квасца	"	1
26. Узорци адитива	"	1
27. Узорци амбалажног материјала	"	1
28. Узорци декларација и етикета брашна	"	1
29. Узорци зрна житарица	"	1

Практична настава

Норматив школског простора и опреме је идентичан нормативу за овај предмет који је дат код образовног профила: месар.

Наставна средства

Наставна средства за реализацију програма I разреда предвиђена су код предмета хемија

Уређаји, апарати, инструменти и прибор

1. Опрема за личну и колективну заштиту на раду	компл.	5
1а. Микроскоп	ком.	1
2. Микроскопски препарати квасца	"	3
3. Технолошка табла узимања и мешања брашна	"	4
4. Сонда за узимање узорака брашна	"	4
5. Лабораторијски прибор и опрема потребна за одређивање процента пепела и пекарове пробе	ком.	1
6. Фаринограф	"	1
7. Екстензограф	"	1
8. Амилограф	"	2
9. Електрична пећ	"	1
10. Лабораторијска сушница	"	1
11. Пећ за жарење	"	1
12. Силос за брашно	"	1
13. Разне врсте сита	"	1
14. Уређаји за припремање помоћних сировина	"	4
15. Уређај за мешање теста	"	1

16. Уређај за делење теста	"	1
17. Уређај за обликовање теста	"	1
18. Ферментациона комора	"	1
19. Интермедијална комора	"	1
20. Пећ за печење хлеба	"	1
21. Линија за производњу пецива	"	1
22. Линија за производњу хлеба	"	1
23. Уређај за паковање хлеба	"	1
24. Манометри	компл.	1
25. Инструменти за мерење брзине флуида	"	1
26. Инструменти за мерење протока флуида	"	2
27. Термометри	"	1
28. Влагометри	"	1
29. Цевна арматура	"	1
30. Црпке	"	1
31. Вентилатори	"	1
32. Млинови	"	1
33. Нивометри	"	1
34. Индустијска сушница	"	1
35. Сита	"	1
36. Елементи аутоматске регулације уређаја	"	1
37. Апаратура за одређивање режима кретања	"	1

НАПОМЕНА: Школа (наставник) набавља потрошни материјал за огледе који су програмом предвиђени

3.5.3. Месар стручни предмети

Недељни и годишњи фонд часова стручних предмета за образовни профил месар

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње				
	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	B	Σ			
Б1: СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	9	3	6	315	105	210	60	7	1	14	238	34	476	90	5	2	14	150	60	420	120	703	199	1106	270	2278			
1. Физика	2			70																		70				70			
2. Хемија	2			70																		70				70			
3. Ишрана људи	1			35																		35				35			
4. Операције и мерења у месарству	2	1		70	35																	70	35			105			
5. Сировине у месарству	2	2	6	70	70	210	60															70	70	210	60	410			
6. Обрада меса								3		14	102		476	90								102		476	90	668			
7. Здравствена безбедност хране								2	1		68	34										68	34			102			
8. Објекти и опрема у месарству								2			68											68				68			
9. Прерада меса															3		14	90		420	120	90		420	120	630			
10. Тржиште и промет меса															2			60				60				60			
11. Предузетништво																2			60			-	60			60			
Б2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПРЕМА ПРОГРАМУ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	34	0	0	0	1	0	0	30	0	0	0	64	0	0	0	64			
1. Изборни предмети према програму образовног профила								1			34				1			30				64				64			
Укупно: Б1+Б2	9	3	6	315	105	210	60	8	1	14	272	34	476	90	6	2	14	180	60	420	120	767	199	1106	270	2342			
Укупно	18			690					23			872					22			780					2342				

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Редни број	Изборни предмет	РАЗРЕД		
		I	II	III
1.	Страни језик	1	1	
2.	Изабрани спорт	1	1	
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Етика			1
5.	Логика			1
6.	Математика			1
7.	Географија хране	1	1	
8.	Аграрна географија	1	1	
9.	Географија сточарства	1	1	
10.	Ликовна култура	1	1	
11.	Музичка култура	1	1	
12.	Биологија	1	1	

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	РАЗРЕД часова
Час одељенског старешине	do 70	do 68	do 60	do 198
Додатни рад *	do 30	do 30	do 30	do 120
Допунски рад *	do 30	do 30	do 30	do 120
Припремни рад *	do 30	do 30	do 30	do 120
Напомена: *Ако се укаже потреба за овим облицима рада				

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
	2-3 дана	2-3 дана	3-4 дана
Екскурзија	2 часа недељно		
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	1-2 часа недељно		
Други предмети *	30-60 часова годишње		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	15-30 часова годишње		
Друштвене активности - ученички парламент, ученичке задруге	2 радна дана		

Напомена:*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Норматив специфичног простора, опреме и наставних средстава**Образовни профил:** месар (III степен стручне спреме)**Прехрамбена технологија**

а) Школски простор

Специјализована учионица за прехрамбену технологију, машине и апарате и машинске елементе са техничким цртањем, величине 60 м²

б) Школска опрема

Школска опрема је идентична опреми специјализоване учионице за општеобразовне наставне предмете.

в) Наставна средства

Дијапозитиви или графофолије		
1. Врсте, расе и типови домаћих животиња (говеда, свиње, овце и живина)	ком.	12
2. Шема здравственог прегледа стоке и меса	"	1
3. Мускулатура најважније партије мишица, буте, плећке, каре, врата и др.	"	4
4. Шема ткива: мишићно, везивно, масно и коштано	"	1
5. Шема органа за варење	"	1
6. Шема органа за дисање	"	1
7. Шема крви и крвотока	"	1
8. Шема нерава и нервног система	"	1
9. Слика коже и производи коже	"	1
10. Слика транспортних средстава у кланици	гарн.	1
11. Шема линије клања говеда	ком.	1
12. Шема линије клања свиња	"	1
13. Шема линије клања оваца	"	1
14. Шема уређаја за омамљивање	"	1
15. Шема уређаја за шурење	"	1
16. Шема уређаја за скидање длаке и драње	"	1
17. Шема начина расечања	"	3
18. Шема начина вађења унутрашњих органа	"	2
19. Шема распореда и функција жлезда	"	1

20. Шема цревног комплета	"	1
21. Шема уређаја за обраду црева	"	1
22. Шема уређаја за топљење масти	"	1
23. Шема производње масти	"	1
24. Шема машина за скидање длака и перја	"	1
25. Шема пећи за опаљивање	"	1
26. Шема хемијских средстава и калоричне вредности меса (говеђег, свињског, овчијег и живинског)	"	1
27. Шема зрења меса	"	1
28. Приказ фактора који утиче на кварење меса и производа меса	ком.	1
29. Начин хлађења меса	"	1
30. Начин замрзавања меса	"	1
31. Начини конзервисања меса	"	1
32. Хемијска средства за конзервисање меса	"	1
33. Средства за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију објеката	"	1
34. Методе уклањања конфиската	"	1
35. Промене при складиштењу охлађеног и смрзнутог меса	"	1
36. Шема уређаја за саламуренење меса	"	1
37. Шема уређаја за димљење меса	"	1
38. Шема производње куваних кобасица и барених кобасица	"	1
39. Шема производње полутрајних кобасица	"	1
40. Шема производње трајних кобасица	"	1
41. Шема производње сухомеснатих производа	"	1
42. Шема производње конзерви од меса	"	1
43. Шема линије паковања великопродајн. ком.	"	1
44. Шема линије паковања великопродајн. ком.	"	1
45. Шема линије паковања малих комада	"	1
46. Слика транспортних средстава лако кварљиве робе	"	1
47. Начини аранжирања охлађеног меса за продају	компл.	1
Узорци		
- Узорци хемијских средстава за конзервисање меса	гаран.	1

- Узорци препарата за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију објеката	"	1
- Узорци зачина	"	1
- Узорци адитива	"	1
- Узорци омотача за кобасице	"	1
- Узорци амбалаже (метална, пластична, стакл.)	"	1

Практична настава

а) Школски простор

- Радионица за практичну обуку (погонска лабораторија), величина 80 м²
- радни део 54 м²
- припремни део за наставника 14 м²
- магацин за алат и мерни прибор 12 м²

б) Школска опрема

- Комбинована школска табла величине 2,5 x 1,2 м, 1 ком.
- Демонстрациони сто за наставника, 1 ком.
- Витрине, 4 ком.
- Столови за ученике, 8 ком.
- Столице на вијак, 16 ком.
- Бојлер са лавабоом, 1 ком.
- Корпа за отпатке, 1 ком.

в) Наставна средства

Наставна средства за реализацију програма I разреда предвиђена су код предмета хемије Ред. бр.	Назив наставног средства	Једин. мере	Количина	
			у школи	у предузећу

Уређаји, апарати, инструменти и прибор

1.	Опрема за личну и колективну заштиту на раду	компл.	10	
2.	Уређај за обележавање свиња и говеда	ком.	10	
3.	Уређај за омамљивање стоке	"	10	
4.	Ножеви за искрвављење стоке	"	10	
5.	Шупљи нож	"	10	
6.	Посуђе за прихватање крви	ком.		10

7.	Базен за шурење	"	1
8.	Машина за скидање длака	"	1
9.	Пећ за омаљивање	"	1
10.	Ручни пламеници	"	1
11.	Тестера за расецање	"	2
12.	Машина за уситњавање масног ткива	"	1
13.	Уређај за топљење масног ткива	"	1
14.	Хидраулична преса	"	1
15.	Електрична центрифуга	"	1
16.	Уређај за хлађење масти	"	1
17.	Систем за механичко скидање коже	"	1
18.	Тестера за расецање трупа говеда и јунади	"	1
19.	Маказе за расецање рогова и папака	"	4
20.	Прибор за чишћење црева	ком.	4
21.	Прибор за калибрирање црева	"	4
22.	Уређај за паковање велепродајних и малопродајних комада меса	"	2
23.	Линија за клање стоке	"	1
24.	Уређај за убризгавање саламуре	"	2
25.	Уређај за производњу дима	"	1
26.	Цревана	"	1
27.	Ножеви за обраду и искоштавање	гарн.	2
28.	Машина за уситњавање и мешање	"	2
29.	Линија за пандловање меса	"	1
30.	Машина за пуњење кобасица	"	2
31.	Прибор за везивање	"	1
32.	Уређај за одсољавање	"	1
33.	Класична пушница	"	1
34.	Котао за кување	ком.	1
35.	Уређај за аутоматско подешавање влажности и температуре ваздуха	"	1

36.	Уређај за прање	"		1
37.	Уређај за хлађење	"		1
38.	Стана вага	"		1
39.	Линија за производњу сухомеснатих производа	"		1
40.	Укувачи	КОМПЛ.		1
41.	Манометри	"	1	
42.	Инструменти за мерење протока	"	2	
43.	Инструменти за мерење брзине флуида	"	1	
44.	Термометри	"	1	
45.	Црпке и вентилатори	"	2	
46.	Мешалице за течности	"	1	
47.	Цевна арматура	"	1	
48.	Уређаји за млевење	"	1	
49.	Нивомери	"	1	
50.	Лабораторијска сушница	"	1	
51.	Хистолошки препарати ткива	"	1	
52.	Сита	"	1	
53.	Апарат за одређивање режима кретања	"	1	

* У свим заглављима у којима се јавља шест колона пета колона представља број наставних средстава које треба да поседује радна организација у којој се реализује практична настава, или настава стручног предмета и не представља норматив за радну организацију већ упутство за школу приликом избора радне организације, како би се несметано могла изводити настава.

*Прилог 5 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Производња и прерада хране, смер – ПЕКАР, МЕСАР

3.6. Оператер у прехранбеној индустрији

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

за образовни профил ОПЕРАТЕР У ПРЕХРАМБЕНОЈ ИНДУСТРИЈИ

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње				
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ			
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	12	2	0	408	68	0	0	8	0	0	264	0	0	0	9	0	0	261	0	0	0	933	68	0	0	1001			
1 Српски језик и књижевност	3			102				2			66				2			58				226				226			
2 _____ језик и књижевност	3			102				2			66				2			58				226				0			
1.1 Српски као нематерњи језик	2			68				2			66				2			58				192				0			
3 Страни језик	2			68				2			66				1			29				163				163			
4 Физичко васпитање	2			68				2			66				2			58				192				192			
5 Математика	2			68				2			66				1			29				163				163			
6 Рачунарство и информатика		2			68																		68			68			
7 Историја	2			68																		68				68			
8 Географија											0				1			29				29				29			
9 Екологија и заштита животне средине	1			34																		34				34			
10 Ликовна култура											0				1			29				29				29			
11 Социологија са правима грађана															1			29				29				29			
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	1	0	0	34	0	0	0	2	0	0	66	0	0	0	2	0	0	58	0	0	0	158	0	0	0	158			
1 Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			33				1			29				96				96			
2 Изборни предмет према програму образовног профила**								1			33				1			29				62				62			
Укупно A1+A2	13	2	0	442	68	0	0	9 (** 10)			297 (** 330)	0	0	0	10 (** 11)	0	0	290 (** 319)	0	0	0	1029 (** 1091)	68	0	0	1097 (** 1159)			
Укупно	15			510				9 (** 10)			297 (** 330)				10 (** 11)			290 (** 319)					1097 (** 1159)						

Напомена:

*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

A2: Листа изборних програма				
РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни предмети				
1.	Музичка култура		1	1
2.	Историја (одабране теме)		1	1
3.	Страни језик			1
4.	Изборни спорт		1	1
5.	Аграрна географија		1	1
6.	Биологија		1	1

Остваривање образовања и васпитања

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	66	58	192
Додатна настава*	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Факултативни предмети *	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге активности)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње		
Културно-уметничке активности школе	2 радна дана		

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	34	33	29
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	4	5
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
1	Рачунарство и информатика	64			15

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

за образовни профил ОПЕРАТЕР У ПРЕХРАМБЕНОЈ ИНДУСТРИЈИ

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО						
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње						
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ					
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	9	6	0	306	204	0	90	9	1	12	297	33	396	120	5	2	12	145	58	348	150	748	295	744	360	2147					
12 Физика	2			68																		68				68					
13 Хемија	2			68																		68				68					
14 Исхрана људи	1			34																		34				34					
15 Операције и мерења у прехранбеној производњи	2	2		68	68			2			66											134	68			202					
16 Прехранбена технологија	2			68				5			165				5			145				378				378					
17 Производња прехранбених производа		4			136		90			12			396	120			12			348	150		136	744	360	1240					
18 Здравствена безбедност хране								2	1		66	33										66	33			99					
19 Предузетништво																2			58				58			58					
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	33	0	0	0	1	0	0	29	0	0	0	62	0	0	0	62					
1 Изборни предмети								1			33				1			29				62				62					
Укупно A1+B	9	6	0	306	204	0	90	9	1	12	297	33	396	120	5	2	12	145	58	348	150	748	295	744	360	2147					
								([*] 10)			([*] 330)				([*] 6)			(^{**} 174)				(^{**} 810)				(^{**} 2209)					
Укупно	15			600					22 (** 23)			846 (** 879)					19 (**20)					701 (**730)					2147 (** 2209)				

Напомена: * Ученик бира програм са листе општеобразовних или стручних изборних програма

Б. Листа изборних предмета према програму образовног профила*

Рб.	Стручни изборни програми	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1	Аграрни туризам		1	1
2	Основе угоститељства		1	1
3	Припрема топлих посланица		1	1
4	Припреме сладоледа и ледених посланица		1	1

*Ученик бира изборни програм једном у току школовања

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	68	66	58	192
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
	часова	часова	часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1-2 часа недељно		
Факултативни предмети/програми*	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

*Поред обавезних предмета и изборних програма школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета/програма који су утврђени плановима наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, као и плановима наставе и учења за гимназије, а који су утврђени школским програмом.

**Факултативни облици васпитно-образовног рада обавезни су за ученике који се за њих одреде.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
	часова	часова	часова
Разредно часовна настава	34	33	29
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	4	5
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Матурски испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до	*Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Операције и мерења у прехранбеној производњи	68			15	ДА
	Производња прехранбених производа	136		90	15	ДА
II	Производња прехранбених производа		396	120	15	/
	Здравствена безбедност хране	33			15	ДА
III	Производња прехранбених производа		348	150	15	/
	Предузетништво	58			15	/

За реализацију програма вежби, практичне nastave, nastave у блоку и професионалне праксе одељење се дели у групе.

Место реализације nastave програма вежби, практичне nastave, nastave у блоку и професионалне праксе дефинисано је у делу „НАСТАВНИ ПРОГРАМИ“, одељак „ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА“.

*Часове вежби, практичне nastave, nastave у блоку и професионалне праксе реализује предметни наставник а **помћни наставник обавља послове припреме за извођење часова вежби**. Под непосредним руководством наставника демонстрира радни задатак, **пружа помоћ при раду са ученицима** на часовима вежби (у кабинету и лабораторији) за обављање одређених послова и радних задатака. Планира и **требује** потребне материјале и средства за рад на часу. Обавља радне задатке за које ученици нису компетентни.

Норматив специфичног простора, опреме и наставних средстава

НОРМАТИВ

О БЛИЖИМ УСЛОВИМА У ПОГЛЕДУ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА И ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ОПЕРАТЕР У ПРЕХРАМБЕНОЈ ИНДУСТРИЈИ

А) ЗАЈЕДНИЧКИ НОРМАТИВ ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ ЗА ОБЛАСТ ПОЉОПРИВРЕДА

Б. ЗАЈЕДНИЧКИ НОРМАТИВ ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОБЛАСТИ ПРОИЗВОДЊА И ПЕРЕРАДА ХРАНЕ

НОРМАТИВ СПЕЦИФИЧНОГ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ:

1. ОПЕРАТЕР У ПРЕХРАМБЕНОЈ ИНДУСТРИЈИ (ОПИ)

НОРМАТИВ ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА ЗА НАСТАВУ ИЗ ПРЕДМЕТА КОЈА СЕ ИЗВОДИ У СПЕЦИЈАЛИЗАВАНОЈ УЧИОНИЦИ (КАБИНЕТУ)

1. Предмети:

Хемија (Прехрамбени техничар, Техничар за биотехнологију, ОПИ, ППП, Млинар)

Аналитичка хемија (Прехрамбени техничар, Техничар за биотехнологију)

Технике рада у лабораторији (Прехрамбени техничар)

Практична настава (Техничар за биотехнологију за први разред, ППП, Млинар)

2. Предмети:

Физичка хемија (Прехрамбени техничар, Техничар за биотехнологију)

Термодинамика (Техничар за биотехнологију, ППП, Млинар)

3. Предмети:

Микробиологија (Прехрамбени техничар, Техничар за биотехнологију, ППП, Млинар)

Биохемија (Техничар за биотехнологију, ППП, Млинар)

Ензимологија (Прехрамбени техничар)

Здравствена безбедност хране (Млекар, Пекар, Месар, ОПИ)

4. Предмети:

Машине и апарати са аутоматиком. (Техничар за биотехнологију, ППП, Млинар)

Технолошке операције (Прехрамбени техничар)

Практична настава (Техничар за биотехнологију)

Операције и мерења у прехранбеној производњи (ОПИ)

Операције и мерење у млекарству (Млекар)

5. Предмети:

Исхрана људи (Прехрамбени техничар, Пекар, Месар, Млекар, ОПИ)

Основи прехранбене технологије (Прехрамбени техничар)

Технологија воде (Прехрамбени техничар)
Кварење и конзервисање (Прехрамбени техничар)
Изборне технологије* (Прехрамбени техничар)
Прехрамбена технологија (Техничар за биотехнологију, ОПИ, ППП, Млинар)

Контрола квалитета (Прехрамбени техничар)

Испитивање намирница (Техничар за биотехнологију)

Производња прехранбених производа (ОПИ)

6. Предмети:

Сировине у млекарству (Млекар)

Прерада млека (Млекар)

Сирарство (Млекар)

7. Предмети:

Сировине у пекарству (Пекар)

Операције и мерења у пекарству (Пекар)

Производња хлеба (Пекар)

Објекти и опрема у пекарству (Пекар)

Производња пецива, колача и тестенина (Пекар)

Тржиште и промет пекарских производа (Пекар)

8. Предмети:

Сировине у месарству (Месар)

Обрада меса (Месар)

Објекти и опрема у месарству (Месар)

Прерада меса (Месар)

Тржиште и промет меса (Месар)

Школска опрема јединствена за све специјализоване учионице

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
1.	Школска табла	ком.	1	
2.	Радни сто за наставника	ком.	1	
3.	Столице за наставника	ком.	1	
4.	Столови за ученике	ком.	15	
5.	Столице за ученике	ком.	30	
6.	Орман за инструменте и опрему	ком.	1	
7.	PS рачунар	ком.	1	
8.	Пројектор	ком.	1	
9.	Графоскоп	ком.	1	
10.	Корпа за отпатке	ком.	1	

Предмети: Хемија

Аналитичка хемија

Технике рада у лабораторији

Практична настава

Наставна средства

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
Слике, проспекти и графофолије				
1.	Менделјев периодни систем елемената (зидна таблица)	ком.	1	
	Разне шеме из органске, неорганске и аналитичке хемије	ком.	50	
	Збирка пресека зрна различитих житарица	ком.	1	
	Шема фаринографа	ком.	1	
Модел				
2.	Збирка модела атома	Збир	1	
	Кристална решетка	ком.	3	
	Модел атомских и молекулских орбитала	компл.	1	
	Модел атома за састављање (неорганских и органских) молекула	компл.	1	
Модел органских макромолекула	компл.	1		
Уџбеници и приручници				
3.	Уџбеник хемије	ком.	5	
	Уџбеник органске хемије	ком.	5	
	Уџбеник аналитичке хемије	ком.	5	
	Практикум за хемију и практичну наставу	ком.	5	

Опрема, апарати, инструменти и прибор			
Техничка вага	ком.	4	
Аналитичка вага	ком.	2	
Сушилица	ком.	1	
Пећ за жарење	ком.	1	
Апарат за дестилацију воде	ком.	1	
Кипов апарат	ком.	1	
Пешчано купатило	ком.	1	
Водено купатило	ком.	1	
Вискозиметар	ком.	1	
Инструмент за мерење притиска – Манометар и барометар	ком.	1	
Штоперница	ком.	2	
Лабораторијски термометар	ком.	1	
Ареометар	ком.	5	
Метални статив	ком.	15	
Метални прстен	ком.	15	
Клемена са муфом са бирете	ком.	15	
Клемена са муфом за хладњак	ком.	15	
Метални треножац	ком.	15	
Азбестна мрежица	ком.	15	
Троугао за жарење	ком.	15	
Гасни пламеник	ком.	4	
Машинце	ком.	10	
Пинцета	ком.	10	
Маказе	ком.	4	
Сталак за епрувете	ком.	15	
Порцуланска шоља	ком.	15	
Порцулански аван са тучком.	ком.	4	
Четкице за прање епрувета	ком.	15	
Котлић за дестилацију са воденом паром	ком.	2	
Метална вакум пумпа	ком.	2	
Кашчица	ком.	15	
Запушачи разних величина	ком.	30	
4. Гумена прева	м	10	
Кобалтно стакло	ком.	1	
Средства за подмазивање (разна)	компл.	4	
Средства за заштитање (разна)	компл.	1	
Пластичне шприц боце	ком.	15	
Сандуче прве помоћи	ком.	1	
Заштитне наочари	ком.	1	
Гумене рукавице	пар	16	
Апарат за гашење пожара	ком.	1	
Стаклене цеви разних пречника	kg	1	
Стаклени штатићи	kg	1	
Лабораторијске чаше	ком.	50	
Ерленмајер	ком.	50	
Балон за дестилацију	ком.	10	
Сахатно стакло	ком.	30	
Лабингов хладњак	ком.	10	
Шоља за кристализацију	ком.	15	
Пнеуматска када	ком.	1	
Стаклени левак	ком.	15	
Левак за одвајање	ком.	15	
Епрувета	ком.	200	
Кивете	ком.	30	
Мензуре	ком.	30	
Нормални судови	ком.	45	
Градусана пипета	ком.	15	
Калибрисана пипета	ком.	15	
Бирета	ком.	15	
Веgetлас	ком.	15	
Вакум боца	ком.	2	
Ексикатор	ком.	2	
Бихнеров левак	ком.	1	
Пикнометар	ком.	15	
Порцулански лончић за жарење	ком.	15	
Реагенс боца	ком.	30	

Предмет: **Физика**
Електротехника
Физичка хемија
Термодинамика

Наставна средства

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
Слике и проспекти				
	Кретање језгра код троатом. гаса	ком.	1	
	Једноstepена експанзија	ком.	1	
	Двостепена експанзија	ком.	1	
	Дијаграми зависности специфичне топлоте од температуре	ком.	1	
	Промена стања у р-дијаграму	ком.	1	
	Промена стања у Т-с дијаграму	ком.	1	
	Промене стања у i-s дијаграму	ком.	1	
	Промене стања у i-x дијаграму	ком.	1	
	Кружни процес у р-v дијаграму	ком.	1	
	Кружни процес у Т-s дијаграму	ком.	1	
	Шеме измењивача топлоте	ком.	1	
	Дијаграми температурног поља тела	ком.	1	
	Дијаграм зависности коефицијента топлотне проводљивости од температуре	ком.	1	
	Дијаграм расподеле енергије у спектру апсолутно црног тела	ком.	1	
	Шема расхладног уређаја	ком.	1	
	Електромагнетни спектар	ком.	1	
	Шема спектроскопа	ком.	1	
	Шема апаратуре за атомску апсорпцију	ком.	1	
	Шема воларметра	ком.	1	
	Шема равни пропуштања кристала	ком.	1	
	Шема механичке аналогije за светлосне појаве	ком.	1	
	Шема Николове призме	ком.	1	
1.	Шема фотоелектричног калориметра	ком.	1	
	Шема Дибсовског калориметра	ком.	1	
	Шема Бекмановог спектрофотометра	ком.	1	
	Шема колоне за адсорпциону хроматографију	ком.	1	
	Шема гасног хроматографа	ком.	1	
	Шема електрохемијских система у неравнотежном стању	ком.	1	
	Шема паралелно везаних проводника	ком.	1	
	Шема електричног двојног слоја	ком.	1	
	Шема галванског елемента са порозном посудом	ком.	1	
	Шема галванског елемента са електролитичким мостом	ком.	1	
	Шема сребрног кулометра	ком.	1	
	Шема гасног кулометра	ком.	1	
	Шема апаратуре за одређивање потенцијала радне електроде	ком.	1	
	Шема оловног акумулатора	ком.	1	
	Шема микрогалванског елемента	ком.	1	
	Шема катодне заштите	ком.	1	
	Фотографија корозије под водом	ком.	1	
	Шема апаратуре за галванизацију	ком.	1	
	Шема анодне и катодне превлаке	ком.	1	
	Шема радног везивања ћелија	ком.	1	
	Шема електролитичке ћелије за електролизу раствора NaCl	ком.	1	
	Шема електролитичке ћелије за добијање алуминијума	ком.	1	
Уџбеници и приручници				
2.	Уџбеник физичке хемије	ком.	5	
	Уџбеник термодинамике	ком.	5	
	Уџбеник физике	ком.	5	
	Уџбеник електротехнике	ком.	5	

Опрема, апарати, инструменти и прибор			
Абеов рефрактометар	ком.	2	
Полариметар	ком.	2	
Фотоелектрични калориметар	ком.	2	
Спектоскоп	ком.	1	
Живина лампа са трансформатором	ком.	1	
Компресор	ком.	1	
Центрифуга	ком.	1	
Термостат	ком.	1	
Пешчано купатило	ком.	2	
Потенциометар	ком.	2	
Декадна кутија отпора	ком.	2	
Телефонска слушалица	ком.	1	
Кондуктометар	ком.	2	
Магнетна мешалица	ком.	2	
Галванометар	ком.	2	
Стандардни елемент	ком.	2	
Ph-метар	ком.	1	
Амперметар	ком.	1	
Хромометар	ком.	2	
Оствалдов вискозиметар	ком.	2	
Лабораторијска сушница	ком.	1	
Решо	ком.	1	
Нернстов апарат	ком.	1	
Демонстрациони волтметар	ком.	1	
Милиамперметар	ком.	1	
Отпорник са чеповима	ком.	1	
Посуде за електроде	ком.	1	
Електроде	ком.	3	
Држач електрода	ком.	1	
Електролитички мост	ком.	1	
U-цев за електролізу	ком.	1	
Оптички филтер	ком.	1	
Трбушаста пинета	ком.	1	
Банана утикач	ком.	1	
Електролитичка ћелија с електродама	ком.	1	
Прибор за електролізу	ком.	1	

3.

Предмети: **Микробиологија**
Биохемија
Ензимологија
Здравствена безбедност хране

Наставна средства

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
Слике, проспекти и графофоліје				
1.	Шема основних група микроорганизама	ком.	1	
	Шема фактора раста микроорганизама	ком.	1	
	Шема дејства микроорганизама за хранљиве материје	ком.	1	
	Шема пастеризатора	ком.	1	
	Шема стерилизатора	ком.	1	
	Шема термостата са воденим омотачем	ком.	1	
	Електронски микроскоп	ком.	1	
	Микроскоп	ком.	1	
	Вируси	ком.	1	
	Бактерије	ком.	1	
	Састав и делови ћелије	ком.	1	
Начини засејавања хранљивих подлога	ком.	1		

Шема извора заразе*	ком.	1	* За предмет Здравствена безбедност хране
Шема основних група микроорганизама*	ком.	1	
Шема грађе микроорганизама*	ком.	1	
Шема фактора раста микроорганизама*	ком.	1	
Шема кружења материје у природи*	ком.	1	
Шема микроорганизама млека и млечних производа*	ком.	1	
Шема микроскопа*	ком.	1	
Шема начина засејавања подлога*	ком.	1	
Уџбеници и приручници			
2.	Уџбеник микробиологије	ком.	5
	Уџбеник биохемије	ком.	5
Опрема, апарати, инструменти и прибор			
3.	Аутоклав	ком.	1
	Кохов лонац	ком.	1
	Суви стерилизатор	ком.	1
	Термостат са воденим омотачом	ком.	1
	Апарат за бројење колонија	ком.	2
	Центрифуга ручна	ком.	1
	Хелигов ком.паратор	ком.	2
	Пехаметар	ком.	1
	Водено купатило	ком.	1
	Горњоник	ком.	10
	Електрични решо	ком.	1
	Фрижидер	ком.	1
	Сталак за епрувете	ком.	15
	Жичане корпе за стерилизацију	ком.	15
	Кутије за стерилизацију пинета	ком.	5
	Кутија за стерилизацију петри-шоља	ком.	8
	Машнице	ком.	4
	Статив метални	ком.	4
	Маказе	ком.	4
	Скалпел	ком.	8
	Стаклене каде за бојење	ком.	5
	Лупа	ком.	8
	Пинцета	ком.	10
	Пинцета савијена	ком.	10
	Ерленмајери разне величине	ком.	30
	Реагенс боце разних величина	ком.	50
	Шприц боца	ком.	15
	Левак стаклени разне величине	ком.	15
	Мензуре разне величине	ком.	15
	Пинете разне величине	ком.	60
	Лонци емалирани разне величине	ком.	5
	Бочице за измерањено уље	ком.	15
	Епрувете	ком.	200
Дурхамове цевчице	ком.	200	
Бирете	ком.	10	
Термометри	ком.	15	
Сахатно стакло	ком.	30	
Бактериолошке езе	ком.	15	
Бактериолошке игле	ком.	15	
Кутије за препарате	ком.	8	
Четке за прање посуђа	ком.	10	
Троножац	ком.	8	
Албестне мрежице	ком.	8	
Бутан боца	ком.	1	
Апарат за филтрацију	ком.	3	

Фиксирани препарати микроорганизама	ком.	3
Сталак за сушење пилета	ком.	3
Стаклене чаше разне величине	ком.	20
Предметна стакла	ком.	150
Предметна стакла за viseћу капу	ком.	20
Покривена стакла	ком.	10
Чепови различитих величина	ком.	200
Штапић за брисеве	ком.	50
Школски микроскопи	ком.	16

Предмети: **Машине и апарати са аутоматиком**
Технолошке операције
Практична настава
Операције и мерење у млекарству
Операције и мерења у прехранбеној производњи

Наставна средства

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
Слике графофиле и проспекти				
1.	Шема сушнице	ком.	1	
	Шема кондиционера	ком.	1	
	Шема апсорбера и атсорбера	ком.	1	
	Шема кристализатора	ком.	1	
	Шема дијаграма растворљивости	ком.	1	
	Шема екстрактора	ком.	1	
	Шема уређаја за хлађење	ком.	1	
	Шема аутоматског регулационог кола	ком.	1	
	Шема мерних елемената	ком.	1	
	Шема извршних елемената	ком.	1	
	Шема регулатора	ком.	1	
	Шема парног котла	ком.	1	
	Шема апаратуре за одређивање коефицијента преноса топлоте	ком.	1	
	Шема апарата за одређивање влажности	ком.	1	
	Дијаграм влажности ваздуха	ком.	1	
	Шема калориметра	ком.	1	
	Шема демонстрационе табле аутоматске регулације	ком.	1	
	Шема аутоматског кола за регулацију температуре	ком.	1	
	Шема пресека трансмитера	ком.	1	
	Шема аутоматског кола за регулацију притиска	ком.	1	
	Шема аутоматског кола за регулацију протока	ком.	1	
	Шема аутоматског кола за регулацију нивоа	ком.	1	
	Шема основних и изведених јединица SI система*	ком.	1	*За предмет Операције и мерења у млекарству
	Шеме мешалица за млеко*	ком.	1	
	Шема транспортера за млеко*	ком.	1	
	Шема укувача за млеко*	ком.	1	
	Шема плочастог размењивача топлоте*	ком.	1	
	Шема вентилатора*	ком.	1	
	Шема ротационе црпке*	ком.	1	
	Шема компресора*	ком.	1	
	Шема вакум црпке*	ком.	1	
	Шема филтера за млеко*	ком.	1	
	Шема сепаратора за млеко*	ком.	1	
	Шема сита за млеко у праху*	ком.	1	
	Шема раскладне машине*	ком.	1	
	Шема уређаја за сушење млека*	ком.	1	
Уџбеници и приручници				
2.	Уџбеник машине и апарати			

Опrema, апарати, инструменти и прибор				
3.	Шоперова вага	ком.	1	
	Лабораторијска вага	ком.	1	
	Инструменти за брзо одређивање влаге	ком.	1	
	Лабораторијска сушница	ком.	1	
	Месалица	ком.	1	
	Котао за производњу паре	ком.	1	
	Укувачи (отворен и затворен)	ком.	1	
	Кристаллизатор	ком.	1	
	Инструмент за одређивање влажности ваздуха	ком.	1	
	Рефрактометар	ком.	1	
	Полариметар	ком.	1	
	Бурдонов манометар	ком.	1	
	Барометар	ком.	1	
	У манометар	ком.	1	
	Пијезометарске цеви	ком.	2	
	Хронометар	ком.	1	
	Ротаметар	ком.	1	
	Гасни сат	ком.	1	
	Пригушна плоча	ком.	1	
	Апаратура режима струјања флуида	ком.	1	
	Црпке (центрифугална, ротациона, клипна)	ком.	3	
	Термометри	ком.	6	
	Котао за производњу паре	ком.	1	
	Кристаллизатор	ком.	1	
	Балон	ком.	1	
	Вентилатор	ком.	1	
	Компресор	ком.	1	
	Ценоводи и арматуре	ком.	1	
	Сито	ком.	1	
	Млин	ком.	1	
	Мешалица	ком.	1	
	Филтри	ком.	1	
	Апарат за одређивање режима кретања	ком.	1	
	Укувач, измењивач топлоте	ком.	1	
	Индустријска сушница*	ком.	1	*Код социјалног партнера
	Уређај за дестилацију*	ком.	1	
	Уређај за ректификацију*	ком.	1	
	Уређај за апсорпцију и адсорпцију*	ком.	1	
	Уређај за екстракцију*	ком.	1	
	Аутоматско коло за регулацију температуре, влаге, нивоа и протока*	ком.	1	
	Орсатов апарат*	ком.	1	
	Инструмент за мерење притиска*	ком.	1	
	Инструмент за мерење температуре*	ком.	1	
	Инструмент за мерење протока*	ком.	1	
	Инструмент за мерење нивоа течности*	ком.	1	

Предмети: **Основи прехранбене технологије**
Технологија воде
Кварење и конзервисање
Изборне технологије* (Прехранбени техничар)
Прехранбена технологија
Контрола квалитета
Испитивање намирница
Практична настава
Производња прехранбених производа (ОПИ)

Наставна средства

Ред. бр.	Врста и назив наставног средства	Јединица мере	Количина	Напомена
Слике и проспекти				
1.	Технолошке шеме за процесе производње код свих технологија које ђаци изучавају	ком.	20	
	Шеме појединих уређаја који се користе у технолошким процесима	ком.	20	

Технолошке линије за конзервисање воћа и поврћа	ком.	1
Технолошке линије за производњу скроба	ком.	1
Технолошке линије за производњу уља и маргарина	ком.	1
Технолошке линије за производњу безалкохолних пића	ком.	1
Технолошка линија за производњу шећера	ком.	1
Технолошке линије за производњу квасца и алкохола	ком.	1
Технолошка линија за производњу органских киселина	ком.	1
Технолошка линија за производњу кондиторских производа	ком.	1
Технолошка линија за производњу брашна	ком.	1
Технолошка линија за производњу пекарских производа	ком.	1
Технолошка линија за производњу тестенина	ком.	1
Технолошка линија за производњу готових јела	ком.	1
Технолошка линија за производњу хране за животиње	ком.	1
Технолошка линија за производњу пива	ком.	1
Технолошка линија за производњу вина	ком.	1
Технолошка линија за производњу млека и прерађевина од млека	ком.	1
Технолошка линија за производњу меса	ком.	1

Рекапитулација недостајућих наставних средстава

- Апарат за одређивање режима струјања флуида 1 ком
- Кипов апарат 1 ком
- Инструменти за брзо одређивање влаге 1 ком
- Укувач 1 ком
- Месилица 1 ком

За недостајућа наставна средства школа ће у сарадњи са локалном самоуправом и уз помоћ Секретаријата за образовање до краја јуна 2021. године покренути набавку. Поред тога, учествовањем на конкурсима за набавку наставних средстава и опреме, школа ће настојати да набави недостајућу опрему.

На основу сагледавања и анализе врста и количина имајућих и недостајућих наставних средстава, сматрамо да школа има солидну материјалну основу за квалитетно извођење наставе. Недостајућа наставна средства само минимално угрожавају процес наставе.

*Прилог 6 – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних и стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Пољопривреда, производња и прерада хране, смер – ОПЕРАТЕР У ПРЕХРАМБЕНОЈ ИНДУСТРИЈИ

4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОМ РАДУ

4.1. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа у образовно-васпитном раду

У остваривању принципа образовања, посебна пажња посвећује се:

1. сарадњи са породицом, укључивањем родитеља односно другог законског заступника, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, локалном заједницом и широм друштвеном средином;
2. подршци преласка ученика у следећи ниво образовања и васпитања (из основне у средњу школу) и остваривању континуитета у образовању и васпитању;
3. идентификацији, праћењу и подстицању ученика и одраслих са изузетним способностима (талентовани и даровити) уз обезбеђивање услова да, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и васпитања и установама;
4. могућности да ученици и одрасли са сметњама у развоју, инвалидитетом и из осетљивих група, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања и васпитања, а лица смештена у установе социјалне заштите, деца, ученици и одрасли са здравственим проблемима остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења;
5. смањењу стопе напуштања система образовања и васпитања, посебно лица из социјално угрожених категорија становништва и неразвијених подручја, лица са сметњама у развоју и инвалидитетом и других лица са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања;
6. каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика и одраслих усмереном на личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;
7. остваривању права на образовање и укључивањем у систем образовања и васпитања на различитим узрастима и нивоима, без угрожавања других права детета и других људских права;
8. сарадњи са ученицима, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, као и остваривања одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања.

Начин остваривање циљева образовања и васпитања разрађени су функционално у Годишњем плану рада школе кроз планове рада и активности школских тимова, а нарочито кроз елементе који се односе планирање наставе - глобални и оперативни планови рада наставника који садрже циљеве и задатке који се односе на сваки предмет посебно, а у складу са прописаним планом и програмом наставе и учења.

Исходи образовања и васпитања су јасни искази о томе шта се од ученика очекује да зна, разуме и да је способен да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да:

- 1) изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми;
- 2) прикупља, анализира, организује и критички процењује информације;
- 3) користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик у зависности од културног наслеђа и средине, потреба и интересовања;
- 4) ефикасно и критички користи научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 5) ради ефикасно са другима као члан тима, групе, организације и заједнице;
- 6) зна како да учи;
- 7) уме да разликује чињенице од интерпретација;
- 8) примењује математичко мишљење и знање у циљу решавања низа проблема у свакодневним ситуацијама;
- 9) поуздано, критички и одговорно према себи и другима користи дигиталне технологије;
- 10) одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима;
- 11) ефикасно и конструктивно учествује у свим облицима радног и друштвеног живота, поштује људска права и слободе, комуницира асертивно и ненасилно посебно у растућој разноликости друштва и решавању сукоба;
- 12) покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха;
- 13) остварује идеје, планира и управља пројектима ради постизања циљева који доприносе личној афирмацији и развоју, друштвеној или привредној активности;
- 14) схвата свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разуме да нису изоловани;
- 15) има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај креативног изражавања идеја, искустава и осећања путем различитих медија, укључујући музику, књижевност, извођачке и визуелне уметности.

Остваривање исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања и васпитања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета дефинисани су на основу очекиваних компетенција које ученици треба да развију до краја свог средњег образовања. Сви наставни предмети, тачније цео процес образовања и васпитања током средње школе треба да допринесе њиховом развоју. Компетенције су разврстане на кључне и међупредметне, за чији развој су у истој мери „одговорни“ сви појединачни предмети и предметне компетенције, које описују специфичан допринос сваког појединачног предмета развоју општих и међупредметних компетенција.

4.1.1. Кључне компетенције за целоживотно учење су:

- 1) комуникација на матерњем језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми;
- 2) комуникација на страном језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми укључујући вештине посредовања сумирањем, тумачењем, превођењем, парафразирањем и на друге начине, као и интеркултурално разумевање;
- 3) математичке, научне и технолошке компетенције: основно нумеричко резонување, разумевање света природе, способност примене знања и технологије за људске потребе (медицина, транспорт, комуникације и др.);
- 4) дигитална компетенција: самопоуздано и критичко коришћење информационих и комуникационих технологија за рад, одмор и комуникацију;
- 5) учење учења: способност да се ефективно управља сопственим учењем: планирање, управљање временом и информацијама, способност да се превазиђу препреке како би се успешно учило, коришћење претходних знања и вештина, примена знања и вештина у различитим ситуацијама, индивидуално и/или у групи;
- 6) друштвене и грађанске компетенције: способност да се ефикасно и конструктивно учествује у друштвеном и радном животу и да се ангажују у активном и демократском учешћу, посебно у све разноврснијим заједницама;
- 7) осећај за иницијативу и предузетништво: способност да се идеје претворе у акцију кроз креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима;
- 8) културолошка освешћеност и изражавање: способност да се схвати значај креативних идеја, искустава и емоција у различитим медијима – музика, књижевност, плес, ликовна уметност и друго.

Компетенције осим оквира традиционалних школских предмета, обухватају и ангажују школска знања на припреми ученика да буду конкурентни и функционални у

садашњем и будућем образовном и професионалном простору и да компетентно и активно остварују своје грађанске улоге.

4.1.2. Опште међупредметне компетенције за крај средњег образовања и васпитања су:

1. компетенција за целоживотно учење;
2. комуникација;
3. рад са подацима и информацијама;
4. дигитална компетенција;
5. решавање проблема;
6. сарадња;
7. одговорно учешће у демократском друштву;
8. одговоран однос према здрављу;
9. одговоран однос према околини;
10. естетичка компетенција;
11. предузимљивост и предузетничка компетенција.

4.1.3. Стандарди су посебно дефинисани за следеће предмете:

1. српски језик и књижевност,
2. математика,
3. историја,
4. географија,
5. физика,
6. хемија (као општеобразовни предмет),
7. биологија,
8. страни језици (енглески и немачки) и описани су на три нивоа постигнућа.

Три стандарда (нивоа постигнућа) дефинисана су за сваку компетенцију – основни, средњи и напредни. Сваки стандард (ниво) дефинише знање, вештине и ставове које ученици треба да поседују, као и с којим изазовима могу да се носе како би испунили тај стандард (ниво). Три стандарда (нивоа) су кумулативна и уграђена један у други тако да ученици на напредном нивоу испуњавају захтеве сва три нивоа. Наиме, виши стандарди садрже ниже стандарде, при чему такви виши стандарди не подразумевају само шире знање, већ и дубље разумевање.

Глобални планови рада наставника из општеобразовних предмета садрже стандарде који се остварују у оквиру појединих наставних тема/модула.

4.2. Начин остваривања прописаних планова и програма наставне и учења

Настава општеобразовних предмета реализује се преко теоријских часова, са целим одељењем, у специјализованим учионицама или учионицама опште намене, осим наставе у предмету Рачунарство и информатика која се одвија по групама кроз вежбе.

Настава стручних предмета реализује се, такође, преко теоријских часова, са целим одељењем, у учионицама, осим наставе у предметима датим у табели у наредном поднаслову која се одвија по групама кроз вежбе.

Програмски садржаји предмета датих у Школском програму и релевантним наставним плановима и програмима/плановима и програмима наставе и учења, организовани су у тематске целине за које је наведен оријентациони број часова за реализацију. Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да се не наруши целина наставног програма, односно да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима свих предмета што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења, велики број примера и коришћење информација из различитих извора.

У оквиру сваке програмске целине сваког предмета, ученици се оспособљавају за:

1. самостално проналажење, систематизовање и коришћење информација из различитих извора (стручна литература, интернет, часописи, уџбеници);
2. визуелно опажање, поређење и успостављање веза између различитих садржаја (нпр. повезивање садржаја предмета са свакодневним искуством, садржајима других предмета и др.);
3. тимски рад;
4. самопроцену;
5. презентацију својих радова и групних пројеката и
6. ефикасну визуелну, вербалну и писану комуникацију.

Лабораторијски рад наставник планира тако да следи после усвојених теоријских знања. Избор и број експеримената примерен је знањима ученика и времену потребном за њихову реализацију и прати и одговара теоретски обрађеним наставним јединицама.

Експерименте изводи сваки ученик самостално уз надзор предметног наставника.

Имајући у виду специфичности лабораторијског рада, наставници инсистирају на томе да ученици схвате узроке опасности који се јављају при овом раду, опасности које настају у погонима предузећа и важности примене средстава заштите на раду.

Садржаји наставе у блоку се реализују тако да ученици прошире стечена практична знања и стекну самосталност у раду, да могу несметано да обављају послове и радне задатке у свакој фази.

У свакодневном раду ученицима се указује на везу између садржаја предмета образовног профила. Осим тога, наставници указују ученицима и на везу са предметима које ће тек изучавати водећи рачуна о образовном профилу у коме се програм реализује.

На тај начин знања, ставови, вредности и вештине стечене у оквиру наставе сваког предмета добијају шири смисао и доприносе остваривању општих образовних и васпитних циљева.

Прописани планови наставе и учења се остварију кроз детаљно планирање, тј. израду глобалних и оперативних планова рада наставника који су у складу са Правилником о наставном плану и програму за образовне профиле. Глобални и оперативни планови чине саставни део Годишњег плана рада. У Хемијско-прехрамбеној средњој школи наставници врше глобално и оперативно планирање као и непосредно припремање за извођење наставног рада, припремање за час као и друге облике

васпитно-образовног рада који су тесно повезани са наставом нпр. - додатни рад, слободне активности и сл. У програмима више нису најбитнији садржаји, већ исходи учења, искази којима се описује шта ће ученик бити у стању да уради на крају процеса учења, а садржаји су само средство на путу достизања исхода.

Због тога, планирање, остваривање и праћење и вредновање наставе у данашње време представља веома сложен процес. Приликом планирања се на основу циља часа формулишу исходи за час, а на основу тога се бирају активности ученика и наставника, садржаји и наставне стратегије којима се остварују планирани исходи.

Остваривање наставе и учења тако постаје процес у коме наставник спроводи планиране активности уз прилагођавање условима у којима ради, при чему у исто време прати и вреднује наставу, свој рад и ученичка постигнућа. Резултати праћења и вредновања користе се као улазни параметри за планирање следећег часа.

Организација наставе у оквиру једног наставног предмета одређена је циљевима, оперативним задацима, исходима, специфичном садржином програма, расположивом наставном технологијом и опредељењем за одређену педагошку стратегију као и самим субјективним условима и могућностима наставника и ученика.

Настава се изводи у условима осавремењеног предметно-разредно-часовног система са низом диференцираних облика наставе и осталих васпитно-образовних активности (допунски рад, додатни рад, слободне активности и др.).

Када говоримо о активностима у образовно-васпитном раду, потребно је истаћи дидактичко-методску основу наставе. Она је видљива у оперативним наставним плановима наставника.

Настава општеобразовних и стручних предмета реализује се уз коришћење савремених и традиционалних метода рада. Доминирају монолошка, дијалогска, метода практичних и лабораторијских радова, метода демонстрације и метода писаних радова.

Праћење напредовања ученика се одвија на сваком часу, свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а оцењивање ученика се одвија у складу са Правилником о оцењивању. Ученици се оспособљавају и охрабрују да процењују сопствени напредак у остваривању задатака предмета, као и напредак других ученика уз одговарајућу аргументацију.

5. ОСТАЛИ ПРОГРАМИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА

5.1. Програм додатне, допунске и припремне наставе

Додатни рад се остварује за ученике који постижу изузетне резултате и показују интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.

Циљ додатног рада је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Задаци су:

1. задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење;
2. подстицање индивидуалног развоја ученика, пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика;
3. проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности;
4. груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада;
5. идентификовање обдарених и талентованих ученика.

Организација и извођење ове наставе обављаће се на садржајима предвиђеним редовним наставним планом и програмом, али се сходно интересовањима и потребама ученика ти садржаји проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука, и као такви важе само за ученике обухваћене овим обликом рада.

Начин остваривања програма усмерен је на коришћење различитих метода и техника рада, креативних садржаја који превазилазе садржај наставних предмета, кроз различите форме занимљивих и логичких задатака и задатака за такмичења. Групе ће се формирати на основу процене постигнућа и напредовања ученика као и исказаних интересовања и потреба ученика.

У реализацији додатне наставе наставник упућују ученике да самостално испитују разне појаве, да се служе литературом, приручницима, користе Интернет, да помаже у истраживању.

Са ученицима се додатни рад реализује један час недељно. Програмски садржаји и начин остваривања програма додатне наставе операционализују се у плановима рада које наставници предају у току школске године.

На састанцима Одељењских већа, на крају класификационих периода, дискутује се о резултатима и ефектима реализоване додатне наставе.

Допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја у редовној настави и самим тим не постижу задовољавајући успех из појединих предмета.

Потреба за организовање допунског рада утврђује се током школске године чим се испоље тешкоће и уочи заостајање појединих ученика у савладавању садржаја неких наставних предмета.

Садржаји су идентични прописаном наставном плану и програму. Избор, ширина и дубина обраде, као и дидактичко-методички поступци, у овим облицима рада су, више него обично, под утицајем индивидуалних карактеристика ученика укључених у допунски рад.

Програм допунске наставе предмета оствариваће се кроз групни и индивидуалан рад, применом различитих вежби различитог нивоа тежине и другим начинима провере циљева, праћењем постигнућа и напредовања ученика, уважавањем потреба ученика за подршком, сталним мотивисањем ученика и уз припрему различитог дидактичног и наставног материјала за учење. У раду са ученицима прилагођава се начин излагања, задавање инструкција за рад, остварује се индивидуализација и рад у мањим групама. Са ученицима се допунска настава реализује један час недељно. Програмски садржаји и начин остваривања програма допунске наставе налазе се у плановима рада које наставници предају у току школске године.

На састанцима Одељењских већа, на крају класификационих периода, дискутује се о ефектима реализоване допунске наставе на успех ученика.

На почетку сваке школске године, септембра месеца, предметни наставници из српског језика и књижевности, математике, хемије, физике и енглеског језика раде иницијалне тестове са ученицима првог разреда. На основу добијених резултата наставници израђују компензаторне програме којима се знања из основне школе потребна за наставак школовања надомешћују.

Припремни рад се организује за редовне ученике који су због болести упућени на полагање разредног испита, поправног испита и за ванредне ученике. Организује се према садржајима из програма образовања пре полагања разредног испита.

Осим редовне наставе у школи се остварују додатни, допунски и припремни рад до 60 часова у сваком разреду, водећи рачуна о оптерећености ученика.

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада	Први разред/годишње	Други разред/годишње	Трећи разред/годишње	Четврти разред/годишње	УКУПНО/годишње
Додатни рад	до 60	до 60	до 60	до 60	до 240
Допунски рад	до 60	до 60	до 60	до 60	до 240
Припремни рад	до 60	до 60	до 60	до 60	до 240

Циљ допунског и припремног рада је да омогуће ученицима да се лакше укључе у редован образовно-васпитни процес.

Задаци су:

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
- усклађивање овако утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;
- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

Припремни рад за полагање матурског испита у образовним профилима хемијски лаборант, техничар за индустријску фармацеутску технологију и техничар за заштиту животне средине.

Професори стручних предмета који предају четвртог разреда врше припрему ученика за полагање испита из српског језика, изборних предмета, израду практичног рада, писање и одбрану матурског практичног рада.

Реализација припремног рада се интензивира у другом полугодишту (када се ученици одреде за изборне предмете) по посебном распореду који се сачињава у зависности од одређења ученика. За одељења ових образовних профила матура се реализује према Правилнику за полагање матурског испита. Одвија се у терминима који

одговарају ученицима завршног разреда са менторима- наставницима који су предавали стручне предмете и обучавали ученике.

Рад је у потпуности прилагођен наведеним циљевима, али и захтевима ученика.

5.2. Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација и тимски рад, самоиницијатива и предузетнички дух

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања као изборног предмета и кроз ваннаставне активности развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и предузетнички дух ученика.

5.3. Програм културних активности школе

Школа је значајан фактор културне трансмисије у којој долази до узајамног деловања средине на школу и школе на друштвену средину. То се остварује кроз сарадњу са организацијама, институцијама културе (музеји, галерије, позоришта, биоскопи, спортска друштва и др.) и родитељима/другим законским заступницима.

Основни циљ ових активности је организовано деловање школе на средину и обратно.

Поред општих васпитних задатака, посебни задаци културне и јавне делатности школе били би:

- оспособљавање ученика да користе све вредности које им пружа средина за њихов свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену, као и презентовање оних резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено- користан рад
- афирмација школе као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за богаћење културног живота средине.

Оквирно, садржај програма остварује се кроз следеће активности:

- Програм обележавања Дана школе
- Организовање посете позоришним представама
- Организовање посета филмским пројекцијама
- Припрема и израда школског зборника
- Посета Сајму књига и Сајму образовања
- Учешће на такмичењима
- Учешће и организација хуманитарних акција
- Обележавање значајних датума
- Укључивање ученика у културно-уметничке и спортске активности у локалној заједници
- Организација и реализација тематских трибина

У припреми свих манифестација учествују заједно наставници, ученици и родитељи/ други законски заступници.

5.4. Програм слободних активности ученика

Слободне активности представљају ваннаставни факултативни облик рада школе. Непосредан васпитно-образовни циљ ученичких слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Задаци слободних активности су:

1. проширење и продубљивање као и стицање нових знања и умења, а према интересовањима ученика
2. задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности и интересовања и подстицање професионалног развоја
3. мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад
4. омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.

Планови рада слободних активности су саставни део Годишњег плана рада школе у штампаној и електронској форми.

5.5. Програм каријерног вођења и саветовања

Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Школа формира стручни тим за професионални развој у чијем саставу су стручни сарадници и наставници. Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и сопственог става о томе. У том циљу школа прати развој ученика и информише их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Брзе друштвене, политичке и технолошке промене захтевају ЗобученеЗ људе који ће своја знања примењивати у свим областима наставе. Циљеви образовања морају бити усмерени ка будућности, зато стратегију образовања можемо дефинисати кроз остваривање четири циља:

1. Научити стицати знање (учити)
2. Научити радити и зарадити (учење и рад)
3. Научити живети (учење за постојање)
4. Научити живети заједно (учење за заједнички живот)

Кад говоримо о васпитању треба развијати: радозналост, флексибилност, иницијативност, толерантност, хуманост, одговорност, храброст, осећај праведности, критичност итд.

Значи, циљеви су усмерени ка општем задатку како научити задовољно и успешно радити, стварати и зарађивати.

Тешко је човека оспособити за прихватање промена и још теже да их реализује, да свесно уђе у процес транзиције, да при том ломи старе навике, посебно социјално-реалистичке моделе понашања присутне код нас више од пола века. Мотивисан, материјално задовољан, професор је главни чинилац успешности. Наша школа има одличну сарадњу са школама у Србији .

5.6. Програм заштите животне средине

Садржај програма се реализује кроз теме којима су обухваћени основни појмови екологије. Акцент се ставља на проширење, знања и активније упознавање животне средине као и упознавање са различитим начином заштите природе.

Реализација програма остварује се кроз активности еколошке секције и редовне наставе.

ЦИЉЕВИ:

У складу са циљевима одрживог развоја еколошко образовање мора доказати ученицима да се природа може сачувати и обновити и да томе у великој мери допринетиличним ангажовањем.

Подстицањем равнојних потенцијала ученика, развиће се психо-физичке, когнитивне као и социјално-афективне сфере личности. Циљеви који се желе остварити ваннаставном активношћу у еколошкој секцији су мултидисциплинарни. Ученици са еколошким образовањем треба да изграде бољи однос према природи и животној средини.

Рад на формирању еколошке свести.

Еколошку свест карактеришу одређена еколошка знања, еколошки ставови, еколошке вредности и еколошко понашање. Усвајањем еколошког знања, формирају се еколошки ставови, који воде еколошком понашању.

Важно је да ученици развијају љубав према живој и неживој природи, како би спознали законитости природе и дошли до конкретних предлога како и зашто сачувати природу, односно животну и радну средину. Формирање активне, одговорне, комуникативне и креативне личности и одговорне за договор, сарадњу и решавање проблема.

Упознавање места и улоге човека у природи и друштву. Стицањем знања ученици могу утицати на очувању и унапређивању здравља.

Подизање нивоа хигијене у школи и одржавање личне хигијене односно хигијене радног и животног простора.

Задаци:

- Развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање у систем.
- Интеграција чулних утисака стечених током истаживачких активности.
- Систематизација, корекција, проширење и повезивање искустава и знања са новим знањима о животној средини.
- Навикавање на одржавање личне и опште хигијене.
- Развијање способности и системског размишљања и флексибилности приликом одлучивања.

- Развијање грађанске одговорности и активности.
- Циљеви и задаци ће се остваривати у школи кроз рад еколошке секције и стручне предмете.

Предвиђене активности су:

- Организовање и присуствовање предавањима и јавним трибинама у школи и у локалној заједници.
- Сарадња са невладеним организацијама
- Израда паноа и презентација у школи.
- Учесће у пројектима и наградним конкурсима.
- Учесће у програму За чистије и зеленије школе у Војводини-наша школа је део овог програма од почетка програма и награђени више пута.

5.7. Програм за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања са програмом превенције и интервенције значење појмова

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (у даљем тексту: Правилник о протоколу) прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности.

У примени Правилника о протоколу школа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено насиљу, злостављању или занемаривању. У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у установи односи се на сваког–децу, ученике, запослене, родитеље, односно друге законске заступнике (у даљем тексту: родитељ) и трећа лица.

Насиље и злостављање, у смислу Правилника о протоколу и Правилника о поступању и овог Програма, јесте сваки облик једанпут учињеног, односно поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности учесника у образовању, запосленог и родитеља.

Насилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно понашање јесте насилно.

Правилник о протоколу се у школи непосредно примењује.

На основу Закона, Правилника о протоколу и Правилника о поступању директор школе образује Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Тим за заштиту).

Стални састав Тима за заштиту чине: директор, стручни сарадник–педагог или психолог, секретар школе, а повремено се могу укључивати чланови за конкретне

случајеве, из реда наставника школе, а може из реда родитеља, Ученичког парламента, јединице локалне самоуправе, односно стручњака за поједина питања.

Задаци Тима за заштиту у области насиља, злостављања и занемаривања су:

- 1) припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања,
- 2) идентификовање и информисање о случајевима насиља, уз поштовање личности ученика,
- 3) спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља,
- 4) праћење и евидентирање свих врста насиља,
- 5) саветодавни рад са ученицима и родитељима,
- 6) омогућавање услова у школи који ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју,
- 7) обезбеђивање учешћа ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење.

Осим надлежности поступања у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања, задаци Тима за заштиту у области заштите од дискриминације јесу, нарочито, да:

- 1) анализира стање у остваривању равноправности и једнаких могућности;
- 2) припрема програм превенције;
- 3) информише учеснике у образовању, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи;
- 4) учествује у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања;
- 5) предлаже мере за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организује консултације и учествује у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање;
- 6) укључује родитеље у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације;
- 9) води и чува посебну документацију о случајевима и појавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.

5.7.1. Облици насиља и злостављања

Правилником о протоколу су дефинисани појмови: насиље и злостављање.

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности ученика или запосленог.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику, ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

5.7.2. Насиље и злостављање може имати следеће форме:

1. Физичко насиље и злостављање се односи на понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања ученика или запосленог; физичко кажњавање ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Примери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна и сл.

2. Психичко насиље и злостављање односи се на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог.

Односи се и на ситуације у којима се пропушта обезбеђивање прикладне и подржавајуће средине за здрав емоционални и социјални развој у складу са потенцијалима ученика. Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши: омаловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмејавање, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања ученика, као и други облици непријатељског понашања.

3. Социјално насиље и злостављање представља искључивање ученика из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајање ученика од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

4. Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и слично.

5. Злоупотреба ученика представља све што појединац, односно школа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај у односу на појединца или школу (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

6. Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Сексуалним насиљем сматра се :

- сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича, додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.;
- навођење или приморавање ученика на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.);
- коришћење ученика за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

7. Насилни екстремизам који се огледа у промовисању, заговарању, подржавању, припремању и учествовању у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

8. Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица којер има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

9. Експлоатација ученика је рад који није у најбољем интересу ученика, а у корист је другог лица, школе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

10. Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету/ученику, школе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у школи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

5.7.3. Превенција насиља, злостављања и занемаривања

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

1) подиже ниво свести и осетљивости ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;

- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије;
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом;
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања школа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама, специфичностима школе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

5.7.4. Права, обавезе и одговорности свих у школи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања школа је дужна да упозна све запослене, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима прописаним законом, Правилником о протоколу и овим Програмом. Запослени својим квалитетним радом (образовно-васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

У школи одељењски старешина, наставник и стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.

У израду ИОП а се, уколико постоји потреба, укључује представник Тима за заштиту ради планирања активности у оквиру ИОПа, а у вези са заштитом од насиља.

Одељењски старешина, наставник и стручни сарадник је дужан да обезбеди заштиту ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку. Запослени не сме својим понашањем да изазове или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању (на пример: непоштовање личности и права ученика, недоследност у поступању, необјективно оцењивање и др.).

Ученици, као одговорни учесници у образовању и васпитању, ради превенције насиља, злостављања и занемаривања, обавезни су да: уважавају и поштују личност других – ученика, запослених, родитеља и трећих лица; поштују правила школе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности; активно учествују у раду одељењске заједнице; пружају вршњачку подршку; као чланови Ученичког парламента и Школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима; својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у насиљу и злостављању.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу свог детета и ученика: сарађује са школом; учествује у превентивним мерама и активностима; уважава и поштује личност свог детета, друге деце/ ученика, запослених и других родитеља и трећих лица.

Родитељ не сме својим понашањем у школи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања према детету, ученику, запосленом, другом родитељу и трећим лицима, а када то учини директор је дужан да одмах о томе обавести јавног тужиоца и полицију, а након тога електронским путем надлежну школску управу.

Родитељ има обавезу и одговорност, у складу са законом којим се уређују основане система образовања и васпитања, да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са школом у поступку заштите ученика од насиља. Ако се родитељ не одазове на позив школе, у складу са законом школа подноси прекршајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља предузме мере из своје надлежности.

5.7.5. Задаци у области превенције:

1. Упознавање наставника, родитеља ученика и запослених у школи са правном регулативом;

2. Упознавање наставника, ученика и родитеља са кућним редом школе, којим су дефинисана и правила понашања у школи (Кућни ред школе налази се у прилогу овог Програма);
3. Усклађивање постојећих подзаконских аката установе;
4. Израда Програма (превентивне и интервентне активности);
5. Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака;
6. Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру образовно-васпитних активности;
7. Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавања конфликта;
8. Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити ученика од насиља;
9. Дефинисање правила понашања и последица кршења правила;
10. Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља;
11. Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Одељенско веће, Наставничко веће).

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

**СВАКА ОСОБА КОЈА ИМА САЗНАЊЕ О НАСИЉУ, ЗЛОСТАВЉАЊУ И
ЗАНЕМАРИВАЊУ ОБАВЕЗНА ЈЕ ДА РЕАГУЈЕ**

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У школи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: ученика (вршњачко насиље); запосленог и ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на ученика, запосленог или родитеља.

5.7.6. Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

Школа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

5.7.7. Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) у ситуацијама насиља и злостављања када су учесници ученици (ученик – ученик, ученик – дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима.

Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, школа на основу стручног мишљења Тима за заштиту укључује надлежни центар за социјални рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својом надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).

У табели су приказани нивои реаговања и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

ПРВИ НИВО

Физичко насиље	Психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Злоупотреба информ.технол.
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари	омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање”	добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина	Са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикација	узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом

Интервенција на првом нивоу насиља, злостављања и занемаривања

По правилу, активности предузима самостално одељењски старешина у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

ДРУГИ НИВО

Физичко насиље	Психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Злоупотреба информ.технол.
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање	сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење	оглашање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика

Интервенција на другом нивоу насиља, злостављања и занемаривања

По правилу, активности предузима одељењски старешина у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно- дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

ТРЕЋИ НИВО

Физичко насиље	Психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Злоупотреба информ.технол.
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем	заstraшивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације	претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија

Интервенција на трећем нивоу насиља, злостављања и занемаривања

Активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца. На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

За трећи ниво злостављања директор подноси пријаву надлежним органима и службама и обавештава Министарство просвете, односно надлежну школску управу у року од 24 сата. Пре пријаве обавља се разговор са родитељем, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања и занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

Ради уједначеног и примереног поступања, школа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није делотворан;
- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није делотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене Законом, у зависности од околности (последиче, учесталост, учесници, време, место, начин и сл) што процењује Тим за заштиту и директор.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању прикупља, по правилу, педагог, односно друго задужено лице у школи – одељењски старешина, наставник или члан тима за заштиту, непосредно по сазнању или сумњи на насиље, злостављање и занемаривање. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације. Изјава од малолетних ученика се узима у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и Центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива Тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према ученику у школи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и Центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља ученика који је изложен насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни Центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављање дешава у школи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

Уколико школа има сазнање да се насиље у које су укључени ученици догодило ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

Уколико се насилно понашање догоди у простору школе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности школе предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

У поступку заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања школа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

5.7.8. Квалификација

Како ће се поједини облици насиља решавати у конкретним ситуацијама, то јест на ком нивоу, зависи и од следећих околности:

- да ли насиље чини појединац или група, вршњак или старији;
- да ли се насилно понашање понавља;
- које су могуће последице;
- какве су компетенције наставника и одељењског старешине.

У процену је потребно уважити и лични доживљај ученика који трпи насиље. Исто тако, уколико се неки облик насиља понавља, потребно је реаговати на вишем нивоу.

5.7.9. Кораци и поступци при интервенцији

Редослед поступања у интервенцији:

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Сви запослени у школи и ученици су дужни да пријаве сумњу на насиље или насиље које је присутно. Сумњу пријавити одељењском старешини, дежурном наставнику, професионалном обезбеђењу или члану Тима.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање.

Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице –ученик. Школа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом. У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и Тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у школи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

Помоћ пружају и интервенишу, у зависности од врсте насиља, одељењски старешина, дежурни наставник, професионално обезбеђење или чланови Тима.

Смиривање ситуације - подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, раздвајање, разговор са учесницима насиља. Обратити се одељењском старешини или стручним сарадницима.

Прикупљање информација - разговор са учесницима и другим актерима (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље).

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и Центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу ученика, школа одмах обавештава Центар за социјални рад.

4) Консултације у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. у консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, Ученички парламент.

Уколико у току консултација у школи директор и Тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, Центар за

социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

Консултације иницира члан Тима за заштиту који је у смени или координатор Тима, уколико се процени да је реч о тежем облику насиља.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања.

Оперативни план заштите (у даљем тексту: План заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све ученике – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање Ученичког парламента и Савета родитеља, а по потреби и Школског одбора; носиоце тих активности, временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када Тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава Тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно педагогом, секретаром директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6, тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите и реализацију, када год је могуће, школа ће укључити представнике одељенске заједнице, ученичког парламента, као и ученике – учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите садржи и информације о мерама и активностима које школа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

План заштите треба да садржи и евалуацију плана.

За трећи ниво насиља и злостављања директор школе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

6) Праћење ефеката предузетих мера

Ефекте предузетих мера и активности прати школа (одељењски старешина, Тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности школе. Школа прати понашање ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и ученика који су индиректно били укључени (сведоци). Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства. Ефекти предузетих мера прате се ради евентуалног планирања других мера.

Приликом консултација са колегама унутар и/или изван школе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса ученика. У школи се не врши истрага и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

Превентивне активности/радионице за ученике реализују се кроз часове одељењског старешине, на часовима грађанског васпитања, активности Ученичког парламента и тима за инклузивно образовање.

5.8. Програм школског спорта

Циљ физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Такође, циљ физичког васпитања је задовољавање потреба ученика за кретањем у циљу обезбеђивања позитивних подстицаја на телесни развој, развој физичких способности и спортске умешности, као и стварање трајних навика за свакодневно присуство спортске активности као садржајне структуре културе живљења.

У вези испуњења наведених циљева физичког васпитања, актив наставника физичког васпитања предлаже следеће спортске ваннаставне активности:

- јесења рурална олимпијада
- крос март
- спортски дан

5.9. Програм сарадње са локалном самоуправом

Циљ сарадње школе са локалном самоуправом је унапређивање образовно-васпитног рада, резултата тог рада и општег културног и образовног нивоа живота и рада у друштвеној средини. Из овог циља проистичу следећи задаци школе:

- обезбедити сарадњу са породицом и свим чиниоцима друштвене средине;
- активно деловати на младе у својој средини;
- обезбедити учешће друштвене средине у остваривању циљева, задатака и садржаја рада у школи (учешће културних и друштвених институција);
- прилагодити облике и садржаје културне и јавне делатности улози школе и потребама друштвене средине;
- анимирати све чиниоце да стварају материјалне и друге услове за рад у школи;
- стално доприносити подизању и развијању културе рада и живљења.

Хемијско-прехрамбена средња школа једина је средња школа ту општини Чока и неодвојиви је део локалне заједнице. Из тог разлога блиско и квалитетно сарађује са привредом и свим важнијим институцијама у граду.

Да би се образовна делатност Школе организовала као интегрални део привреде и друштва, да би задовољила захтеве и потребе прехранбене и хемијске гране привреде и обезбедила практичну наставу за ученике оствариће се стална сарадња са свим релевантним институцијама у граду. Сарадњу са овим институцијама у највећој мери оствариће координатор практичне наставе.

У циљу унапређивање образовно-васпитног рада школа сарађује са следећим институцијама	Начин сарадње
Центар за социјални рад	сарадња у вези са социјално угроженим ученицима
Дом здравља	подршка ученицима у стицању здравих животних навика и стилова живота -вакцинација, систематски прегледи
Културно-образовни центар	Представе, предавања
Сарадња са основним школама	активности промоције школе
МУП	Предавања о саобраћају, дроги, насиљу итд

5.10. Програм сарадње са породицом

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима/другим законским заступницима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Кроз програм сарадње са породицом, дефинисане су области, садржај и облици сарадње са родитељима/другим законским заступницима деце и ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Програм обухвата и анкетаирање родитеља/ других законских заступника, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за наредну школску годину. Резултати анкетаирања, као мишљење родитеља/ других законских заступника, узимају се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

Носиоци активности у сарадњи са родитељима су пре свих одељењске старешине, затим директор школе и педагог школе. У циљу успостављања успешне сарадње у школи је формиран тим за сарадњу са родитељима. Ова сарадња се огледа у пружању помоћи родитељима за што успешније остваривање васпитне улоге породице као и ангажовању родитеља/ других законских заступника у реализацији васпитних задатака школе.

Полазну основу сарадње представља настојање одељењског старешине да успостави што ближе и чешће контакте са родитељима/ другим законским заступницима ученика. У овим контактима одељењски старешина прикупља податке о карактеристикама било физиолошког, интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја ученика, податке о њиховим интересовањима и потребама, упознаје породичне прилике и услове рада ученика. На основу познавања личности ученика, одељењски старешина врши избор оних педагошких решења која у највећем степену подстичу индивидуални развој сваког појединца, а исто тако прикупљени подаци омогућавају одељењском старешини да ученицима пружи најцелисходнију помоћ у васпитању.

Задатак педагошке службе је да кроз рад са групама родитеља понуди едукације које ће родитељи даље преносити на остале родитеље ученика једног одељења.

Стручни сарадник - педагог, такође, обавља индивидуалне или групне разговоре по потреби. Успостављањем сарадње одељењских старешина и родитеља/ других законских заступника, посебно када се ради о ученицима који имају проблеме у учењу и понашању омогућава благовремено сагледавање узрока проблема и заједничког предузимања активности за отклањање узрока и успостављање ефикаснијег учења и рада ученика.

Подршка родитељима/другим законским заступницима ученика којима је потребна додатна подршка у образовању од непроцењиве је вредности и представља основ успешног рада.

Годишњим планом рада школе оперативно је разрађен план рада Савета родитеља и садржаји родитељских састанака.

5.11. Програм екскурзија

5.11.1. Циљеви екскурзије

Екскурзије су ваннаставни облик образовно-васпитног рада који се остварује ван школе. Циљ је савлађивање и усвајање дела програма наставе и учења непосредним упознавањем појава и односа у природи и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних и технолошких достигнућа који су вези са делатношћу Школе.

5.11.2. Задаци екскурзије

Задаци екскурзије су: проучавање објеката и промена у природи, уочавање узрочно последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима, развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика, упознавање начина живота и рада људи појединих крајева, развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и схватање значаја здравља и здравих навика живота, подстицање и испољавање позитивних односа унутар ученичког колектива.

5.11.3. Садржај екскурзије

Садржаји и програми екскурзија подразумевају оставривање дела наставног и ваннаставног програма и саставни су део Годишњег плана рада школе.

5.11.4. План и програм екскурзије

На предлог Стручне комисије, Одељенска и стручна већа Школе утврђују план и програм екскурзија, који разматра и доноси Наставничко веће.

На предложени план и програм сагласност даје Савет родитеља Школе.

План и програм екскурзије садржи:

- образовно-васпитне и здравствене циљеве
- садржаје којима се постављени циљеви остварују
- планирани обухват ученика
- носиоце предвиђених активности
- трајање
- путне правце

- техничку организацију и начин финансирања

5.11.5. Извођење екскурзије

Носиоци припреме, организације и извођења плана и програма путовања су: директор Школе, стручни вођа, одељенски старешина или други наставник који је најмање једну годину изводио наставу у одређеном одељењу. Стручног вођу путовања одређује директор Школе.

Одељенски старешина обезбеђује организационо-техничке услове за извођење екскурзије и координира остваривање садржаја и активности предвиђених планом и програмом, стара се о безбедности и понашању ученика.

Стручни вођа путовања припрема и изводи програм који се односи на остваривање постављених образовно-васпитних задатака и одговарајућих садржаја.

Екскурзија се организује уз претходну писмену сагласност родитеља за најмање 60% ученика истог разреда и ако су оставрени услови за остваривање циљева и задатака.

Уколико нису испуњени наведени услови, директор Школе обуставља извођење екскурзије.

5.11.6. Припрема и извођење екскурзије

- за ученике 1. и 2. разреда екскурзија траје три дана
- за ученике 3. и 4. разреда екскурзија траје четири дана.

Поступак избора агенције спроводи се у складу са важећим прописима.

Након избора агенције програм путовања и општи услови путовања се обавезно достављају родитељима на писмену сагласност. Писмене сагласности су саставни део уговора који директор Школе закључује са одабраном туристичком агенцијом. Пре изведеног путовања наставници и ученици ће бити упознати са правилима понашања којих су дужни да се придржавају у току трајања екскурзије.

Након изведеног путовања, врши се анкетање ученика а стручни вођа сачињава извештај о реализацији екскурзије који подноси директору Школе. Извештај се доставља Савету родитеља Школе и Наставничком већу на разматрање а Школском одбору на разматрање и усвајање. Одељењски старешина упознаје родитеље са Извештајем на родитељском састанку.

5.12. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља/других законских заступника и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

У циљу заштите безбедности и здравља на раду и остваривања највиших могућих стандарда заштите, школа је донела више правилника и аката, обезбедила потребна средства, спроводи мере, организује обуке и успоставља сарадњу са релевантним институцијама у граду.

Постоји овлашћена, лиценцирана фирма за вођење послова у вези са одржавањем безбедности и здравља на раду.

5.13. Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке

У циљу побољшања образовног система као целине УНЕСКО је на конференцији у Саламанки 1994. год. дефинисао инклузију као :

"Процес решавања и реаговања на разносврност потреба свих ученика кроз веће учествовање у учењу, културама и заједницама и све мању искљученост у оквиру образовања и из њега. Он обухвата промене и измене садржаја, приступа, структуре и стратегије, са заједничком визијом која обухвата сву децу одговарајуће старосне доби и са убеђењем да је редовни образовни систем одговоран за образовање све деце".

Релевантни међународни документи на којима се темељи концепт инклузивног образовања су:

1. Универзална декларација о људским правима из 1948.год.
2. Декларација Уједињених нација о правима особа са сметњама у развоју из 1975.год.
3. Конвенција Уједињених нација о правима детета из 1989. год.
4. Светска декларација о образовању за све из 1990.год.
5. Стандардна правила о изједначавању могућности за особе са инвалидитетом из 1993. год.
6. Изјава из Саламанке и Оквир за акцију из 1994.год.
7. Светски форум образовања, Дакар 2000. год.
8. Конвенција УН о правима особа са инвалидитетом из 2006. год.

Сви међународни и домаћи документи могу се кратко сумирати на следећи начин:

- Сва деца могу да уче и имају право на образовање и васпитање.
- Деца најбоље уче у природној вршњачкој групи. Зато им треба омогућити образовање у редовним предшколским, основним и средњешколским установама
- Наставници и школе треба да прилагоде начин рада тако да излазе у сусрет потребама деце.
- Некој деци, због сметњи у развоју, потребна је додатна помоћ у образовању.
- У циљу пружања квалитетне подршке ученицима којима је потребна додатна подршка у образовању и васпитању у Прехрамбено – хемијској школи формиран је тим за инклузивно образовање.

Активност	циљна група	носилац посла
Припремати наставни материјал за индивидуализован приступ ученицима	наставници, педагог	предметни наставници
Организовати акције/трибина/предавања у школи са циљем подизања културе прихватања различитости за ученике и родитеље ученици	наставници, ученици, родитељи	предметни наставници
Додатни рад са ученицима у циљу припрема за такмичења	наставници, ученици,	предметни наставници
Учешће на такмичењима за прехрамбену и хемијску струку ученици	ученици,	предметни наставници
Обележавање Дана школе у сарадњи са родитељима родитељи и ученици задужени	наставници, ученици, родитељи	предметни наставници

наставници		
Сарадња са основним школама из којих долазе ученици	наставници, ученици,	предметни наставници
Сарадња са специјалним школама ради размене искустава у раду са специфичностима ученика	наставници, ученици,	предметни наставници

5.14. Ученички парламент

Ученички парламент је Законом загарантована формална институција која ученицима омогућава демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу.

Циљеви:

1. Остваривање слобода ученика: говора, изражавања сопственог мишљења, удруживања
2. Остваривање сопствених права, не угрожавајући права других
3. Развијање демократских знања и вредности, кроз прихватање различитости
4. Оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране
5. Поспешивање личног развоја ученика
6. Развијање самопоуздања и личне одговорности
7. Развијање спремности за прихватање различитости, развијање самоконтроле, објективности и реалности у одлучивању
8. Остваривање боље комуникације, уважавања, поштовања, активног слушања
9. Побољшање атмосфере и живота у школи
10. Развијање колективног односа и партнерства са наставницима, стручним сарадницима, директором, родитељима
11. Оснаживање младих за боље разумевање потреба и проблема својих вршњака, као и прихватање верских, расних, националних, имовинских и полних различитости
12. Оснаживање младих за покретање и учествовање у пројектима у сарадњи са органима школе и локалном заједницом
13. Боља информисаност ученика

5.14.1. Користи за ученике

1. Остваривање права гарантованих међународним и националним документима
2. Прихватање права и одговорности
3. Уважавање личности ученика
4. Свестран развој ученика
5. Искуство тимског рада
6. Учење о различитости и недискриминаторском понашању
7. Јасна и благовремена информисаност свих ученика
8. Могућност утицања на одлуке битне за ученике
9. Квалитет сарадње између ученика и наставника
10. Веће задовољство радом и животом у школи

5.14.2. Користи за школу и наставнике

1. Боља сарадња и комуникација са ученицима
2. Упознавање са жељама и потребама ученика
3. Подела обавеза и одговорности
4. Задовољство донешеним одлукама, без присиле
5. Уштеда у времену проведеном на развијању осећаја за ред и дисциплину
6. Лакша адаптација на промене
7. Веће задовољство радом и животом у школи

5.14.3. Користи за родитеље

1. Деца одговорна, свесна својих могућности, спремнија на бољу комуникацију
2. Лакше идентификовање потреба свих страна
3. Боља сарадња и задовољство школским процесом
4. Смањење броја конфликтних ситуација и успешније њихово решавање
5. Примена научених вештина у породичниј комуникацији, кроз обострано учење
6. Активно укључивање у школски процес

5.14.4. Користи за локалну заједницу

1. Лакше упознавање са потребама ученика и адекватно прилагођавање локалних акција
2. Лакша и боља информисаност о животу у школи
3. Боља расподела наменских средстава
4. Могућност двосмерне комуникације ради реализације заједничких циљева
5. Побољшавањем рада школа доприносити побољшању квалитета живота у локалној заједници

Ученички парламент чине по два представника из сваког одељења, које бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Седнице сазива председник Парламента. Ученички парламент доноси одлуке на седницама, а остале видове свога рада може да врши и ван седница.

За координацију рада и стручну помоћ задужен је тим за подршку парламентарцима.

5.15. Програм одељењских заједница ученика

Одељењска заједница је основни облик организовања ученика, коју чине сви ученици једног одељења. Конституише се на почетку сваке школске године избором руководства, договором о плану рада и избором представника у Ученичком парламенту.

Функције одељењске заједнице су:

1. доношење програма и правила рада одељењске заједнице;
2. учествовање у планирању, припремању и реализацији наставе, слободних активности, изгранивање одговорног односа појединца и целе одељењске заједнице према постојећим и усвојеним обавезама и учешће у процени резултата, успеха и владања ученика;
3. организовање радних активности и акција којима одељењска заједница учествује у остваривању текућих задатака - програма друштвено-корисног рада, професионалне оријентације, здравственог васпитања, заштите и унапремивања животне средине, васпитање за хумане односе и међу људима, половима и одговорно родитељство;
4. разматрање актуелних друштвених питања из области друштвено-политичких и других збивања;
5. критичко и самокритичко разматрање рада и понашања сваког појединца, решавање неспоразума и изграђивање сарадничких односа мену ученицима и са наставницима;
6. организовање разноврсног друштвено-забавног, културног, рекреативног живота одељења.

У оквиру одељењских заједница разматрају се питања од значаја за одељење у целини, групу ученика или појединачног ученика у вези са реализовањем наставног процеса, додатне подршке, васпитног рада. Подршку раду одељењске заједнице пружа пре свега одељењски старешина, али и директор и стручни сарадник. У одељењским заједницама развијају се социјалне вештине, функционисање у оквиру колектива, толеранција, солидарност, пружање помоћи и подршке ученицима који имају потребу за тим, развија другарство. Одељењска заједница бира два своја представника за Ученички парламент школе.

5.16. Програм рада одељењског старешине

Програм рада одељењских старешина спада у групу васпитних програма који се у школи спроводе, а пре свега у циљу подршке развоју личности ученика и неговања сарадње са родитељима/другим законским заступницима.

Одељењске старешине координирају радом одељења и одељењског већа. Они свој програм реализују кроз одржавање часова одељењског старешине, одржавање родитељских састанака, сазивање и вођење одељењских већа, консултације и саветовање са ученицима, родитељима, стручним сарадницима, директором и предметним наставницима.

Рад одељењског старешине има следеће циљеве:

а) У одељењу:

Формирање и неговање колективног духа, развијање другарства међу ученицима, формирање односа искрености и сарадње са професорима, сузбијање "лажне солидарности", развијање радних навика и одговорности, формирање позитивног односа према школској имовини, развијање свестраних и разноврсних интересовања ученика, праћење њиховог здравственог стања, помоћ у професионалном усмеравању и друго.

б) У одељењском већу:

Координација и сарадња са члановима већа ради што успешније реализације свих предвиђених планова и побољшање квалитета васпитно образовног рада, налажење и заједничко спровођење ефикаснијих мера за побољшање резултата рада, уз правовремено информисање о свим значајним чињеницама у одељењу, размена искустава путем консултација и посета часова члановима већа и слично.

в) Са родитељима/другим законским заступницима:

Упознавање родитеља/других законских заступника са проблемима и успесима у учењу и дисциплини њихове деце, прикупљање података о социјално–економским условима и развојним проблемима ученика, остваривању сарадње у предузимању и спровођењу заједничких мера ради постизања образовно-васпитних циљева.

Планови рада одељењских старешина се налазе у оквиру Годишњег плана рада.

Међу значајније активности које спроводи одељењски старешина спадају:

1. креирање програма, активности и акција одељењске заједнице;
2. праћење укупног наставног процеса за одељење - реализације, постигнућа, редовност вредновања знања, стагнације у напредовању, потребе за додатном подршком;
3. подучавање или информисање о техникама учења и планирању слободног времена;
4. информисање родитеља на родитељским састанцима, као и у индивидуалним контактима са њима;
5. прикупљање, израђивање, класификовање документације о ученицима и њиховим активностима;
6. контролисање општег стања одељења, безбедности ученика и поштовања права ученика;
7. спровођење појачаног васпитног рада са ученицима;
8. саветовање у вези са професионалном оријентацијом;
9. подстицање развијања позитивних друштвених вредности;
10. пружање помоћи и подршке ученицима, родитељима, предметним наставницима и др.

Садржаји програма којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација и тимски рад, самоиницијатива и предузетнички дух наведених у табели, такође су саставни део Школског програма у његовим другим одељцима и Годишњег плана рада школе.

5.17. Програм развоја међупредметних компетенција

Наставни програми предмета свих образовних профила дефинишу своје образовне циљеве и омогућавају координисан и симултан рад две или више дисциплина при обради једне теме (корелација међу предметима). Сада су дефинисане нове области, релевантне за лични, професионални и социјални развој и функционисање појединца, у којима се компетентност стиче флексибилним и динамичним интегрисањем и применом предметних знања.

Динамика промена које доносе нове технологије у свету рада, као и социјалне промене, постављају пред образовни систем захтев да се развијају компетенције за

нове и промењене послове, али и компетенције за прихватање и прилагођавање променама.

Овако схваћене компетенције излазе из оквира традиционалних школских предмета и ангажују школска знања на припреми ученика да буду конкурентни и функционални у садашњем и будућем образовном и професионалном простору и да компетентно и активно реализују своје грађанске улоге. Оријентација образовног процеса ка међупредметним компетенцијама не значи увођење нових предмета нити додатних часова тематски посвећених одређеној компетенцији.

Основна промена коју доноси оријентација ка компетенцијама огледа се у динамичнијем и ангажованијем комбиновању знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену. То се постиже сарадњом и координацијом активности више наставника, односно предмета и иновирањем начина рада на часу.

Сваки час је прилика да се ради и на међупредметним компетенцијама, а амбијент који их подржава подразумева:

- стављање ученика у ситуације које траже истовремену употребу предметних и међупредметних компетенција (то се дешава увек када од ученика очекујемо да неко знање примени у ситуацијама које нису реплике или једноставне модификације ситуације у којој је знање усвојено, већ нове, различите ситуације);
- активности истраживања и стварања нових продуката;
- стварање баланса између индивидуалних и групних активности, тако да се развије лична одговорност према обавезама и користе потенцијали групе;
- активно и конструктивно учествовање у животу локалне заједнице; иницирање хуманитарних активности и активности које доприносе подизању квалитета живота и солидарности у локалној заједници.

Међупредметне компетенције представљају корак више у разумевању градива и примени наученог, а одговорност за њихово развијање носе сви наставници и школски предмети. То значи да подржавање општих и међупредметних компетенција тражи заједничко планирање на нивоу школских тимова, примену интерактивних и активних облика учења, као и већу аутономију школе и наставника у реализацији образовних исхода.

Међупредметне компетенције су:

- компетенција за целоживотно учење,
- комуникација,
- рад с подацима и информацијама,
- дигитална компетенција,
- решавање проблема,
- сарадња, одговорно учешће у демократском друштву,
- одговоран однос према здрављу,
- одговоран однос према околини,
- естетичка компетенција,
- предузимљивост и
- оријентација ка предузетништву.

Развој међупредметне компетенције у Хемијско-прехрамбено средњој школи саставни је део свакодневног школског живота.

Развијају се заједничком активношћу ученика, наставника и педагога кроз:

- непосредан рад са ученицима на сваком часу,
- сарадничке часове
- активно учешће ученика у реализацији пројектног дана
- рад са ученицима у оквиру секција-једносменски рад
- активности које реализују различити Тимови у школи и педагошко –психолошка служба
- предавања/радионице/обуке које организују наставници, ученици или сарадници из локалне самоуправе
- организацију и реализацију школских приредба
- организацију, реализацију или посету сајмовима
- припрему и учешће на такмичењима
- учешће ученика у промоцији школе и многе друге активности.

Тим за праћење развоја међупредметних компетенција, а у сарадњи са предметним наставницима и стручним већима, кроз протокол о праћењу развоја међупредметних компетенција, на полугодишту и крају школске године врши анализу развоја компетенција и планира даљи рад.

5.18. Програм међународне сарадње

ЕРАЗМУС+ пројекти Уједињени у знању и Мобилност, нова знања и нова искуства обухватају студијске посете ученика и наставника Хемијско-прехранбене школе иностранству. Ученици током посета иностранству похађају наставу у партнерској школи и имају практичну наставу код њихових социјалних партнера. Наставници током стручног усавршавања у иностранству обogaћују своје радно искуство и примењују примере добре праксе на своју матичну школу.

Оба пројекта имају за циљ:

- подстицање професионалног и личног развоја учесника пројекта,
- мотивисање ученика за наставак даљег школовања
- допринос повећању запошљивости ученика
- побољшање језичких и комуникацијских компетенција
- унапређење интеркултуралности кроз упознавање људи и начина живота, рада и образовања у иностранству,
- упознавање обичаја и традиције што доприноси уклањању културолошких баријера
- повезивање школе са иностраним партнерима, промоција школе, културе и земље порекла.

5.19. Програм војне обуке

Ученици завршних разреда средње школе од школске 2018/2019. године имају могућност да се о улози и задацима Војске Србије и сродним темама упознају кроз укупно четири часа одељенског старешине током школске године.

Циљ је да ученици стекну основна практична знања и вештине о одбрани земље у условима ванредног и ратног стања, правима и обавезама у систему одбране и развију свест о потреби одбране земље и значају неговања патриотских осећања.

Реч је о програму који је уведен у другом полугодишту школске 2018/2019. Године на иницијативу Министарства одбране. Предвиђено је да се овој теми посвете два часа у првом и два часа у другом полугодишту.

Ученицима предавања држе одељењске старешине уз стручну помоћ представника Министарства одбране и резервних војних старешина. Планирано је да се на часовима одељењског старешине обради 11 тема.

Презентације су доступне на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја на следећем линку <https://www.mpn.gov.rs/materijali-za-realizaciju-casova-osnova-sistema-odbrane-republike-srbije/>, док се видео материјал налази на линку <https://www.mod.gov.rs/cir/video/17193/nastavni-casovi-vojne-akademije-17193>.

Садржај програма

1. час: Место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности; Војна обавеза у Републици Србији; Радна и материјална обавеза у Републици Србији
2. час: Како постати професионално војно лице; Како постати старешина (офицер и подофицер) војске Србије. Значај физичке спремности за војни позив
3. час: Служба осматрања и обавештавања; Облици неоружаног отпора; Хемијско и биолошко оружје и запаљива средства; Цивилна заштита
4. час: Тактичко- технички зборови

5.20. Програм здравственог васпитања

Сложена здравствена проблематика, карактеристична за популацију младих, захтева интензиван и систематски образовно-васпитни рад у средњој школи. Циљ здравственог васпитања је да допринесе изграђивању телесно, психички и социјално здраве и зреле личности оспособљене да се брине за очување, заштиту и унапређивање сопственог здравља и здравља других људи.

С обзиром да се остваривње Програма одвија комплементарним активностима здравствених и образовних установа у реализацији програма учествоваће родитељи, друштвено-хуманитарне, спортске, културне и друге организације и удружења. Методе здравствено-васпитног рада су организациони састанак, планирани разговор, рад у малој групи, здравствено предавање, едукативне радионице, приказ изложбе, трибине итд.

Циљеви здравственог васпитања остварују се кроз реализацију редовне наставе, на часовима одељењског старешине, секција, кроз активности тима за заштиту здравља и активности на превенцији злоупотребе психоактивних супстанци, активности Ученичког парламента.

Садржај здравствено-васпитног рада интегрални су део:

1. програма предметне наставе и часа одељењског старешине
2. ваннаставних активности (спортских секција, акција за унапређење школског простора и простора око школе, акција посвећених здравој исхрани, здравим тиловима живота) и
3. ваншколских активности (излети, екскурзије, организација културних активности локалне заједнице).

Циљ овог подручја је изграђивање свестране, психичке, физичке и социјално здраве личности, оспособљавање да брине о свом здрављу, својој породици и околини као и да се залаже за хуманизацију односа међу људима.

Здравствена заштита ученика обухвата реализацију следећих задатака:

- праћење здравственог стања ученика,
- организовање систематских прегледа,
- контролни прегледи у случајевима заразних болести,
- спровођење вакцинација,
- реализација радионица са темом превенције болести зависности,
- реализација радионица, трибина на тему полно преносивих болести,
- надзор над школском средином,
- контрола здравственог стања радника школе,

Конкретне акције (програмски садржаји) преплиће се са активностима програма за заштиту ученика од насиља, еколошке секције, програма безбедности и здравља на раду чинећи као и садржаја предмета физичко васпитање и тиме чини функционалну и садржајну целину васпитног рада школе.

Носиоци посла су разредни старешина, стручни сарадници, као и стручњаци других институција (Дом здравља, Центар за социјални рад, Центар за превенцију болести зависности, Управа за културу, омладину и спорт).

У Чоки

Агнеш Николић
предсеник ШО